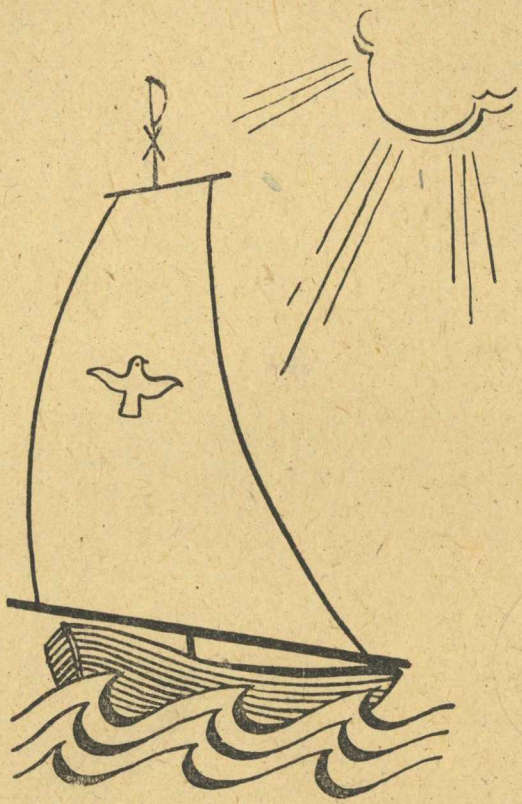

RÉSZLETTEL ÉRINTETTIVE

A RÁDIO TANIT,

SZÓMAGYARAT ÉS MŰLATTAL

TAXE PERCUE

BUDAPEST 4.
 1953
 APRILIS
 17. sz.
 1953 IV.

Az Evangélikusok Magyarországi Egyháza

EZÉKIEL 11:19

LELKIPASZTOR

1953. ÁPRILIS HÓ

LELKIPÁSZTOR

Kiadja az Evangélikus Egyetemes Egyház Sajtóosztálya

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Vető Lajos

Előfizetési díj egy évre 84 Ft, félévre 42 Ft, egy hónapra 7 Ft

Csekk számla: Lelkipásztor Kiadóhivatala, Budapest 220-507

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Bpest, VIII., Puskin-u. 12. Evangélikus Egyetemes Sajtóosztály. Telefonszám: 142—074

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
1. Dezséry László püspök zsinati megnyitó prédikációja	145
2. Teljesítmények be az én örömeim, <i>Dr. Pálffy Miklós</i>	151
3. Dr. Schlitt Gyula lelkész zsinati felszólalása az egyház szeretetszolgálatáról szóló VIII. te. vitáján	154
4. Zsinatunk üzenete az Egyházak Világtanácsához	157
5. Nyugdíjasainkról. <i>D.</i>	161
6. Tartsunk lépést. <i>Z. L.</i>	164
7. Istentiszteleti alapigék az 1952/53. egyházi évben. (<i>Folytatás</i>)	166

IGEHIRDFTÉSEK

1. Húsvét utáni 4. vasárnap	169
2. Húsvét utáni 5. vasárnap	171
3. Áldozócsüdtörtétek	172
4. Húsvét utáni 6. vasárnap	174
5. Pünkösd I. ünnepe	176
6. Pünkösd II. ünnepe	178
7. Szentháromság ünnepe	179
8. Útmutató. Fordítási és exegetikai megjegyzések a délutáni ószövetségi alapigékhez. <i>Dr. Pálffy Miklós</i>	181

KÖNYVSZEMLE

1. Walter Bauer: Wörterbuch zum Neuen Testament. <i>Lehel Ferenc</i> ..	188
2. Hermann Diem: Das Problem des Schrifkanons. <i>G</i>	190

Dezséry László püspök zsinati megnyitó prédikációja

Zsinati Atyák és Testvérek!

Keresztyén Gyülekezet, testvérek az Úr Jézus Krisztusban!

Isten ebben az időben apostoli intelmek és apostoli üdvözlések formájában szól hozzánk. Boldog vagyok, hogy rájuk táltam s ezen a nagyon ünnepélyes és egyházi életünk szempontjából nagyon jelentős zsinaton belőlük prédikálhatok. Hosszú hónapok óta érzem, hogy Isten igéje úgy szól hozzám és mindazokhoz, akik egyházunk munkájában és életében különös felelősséget hordoznak, — tehát a zsinati atyákhoz és testvérekhez is —, ahogyan az apostoli intelmek és köszöntések hatnak. A Jézus Krisztusról szóló drága evangéliumi üzenet naponként riaszt minket a bűneink miatt és naponként vigasztal meg Krisztus kegyelme felől. Az egész evangélium Isten szerető kezéből intelmek és üdvözlések formájában osztatik szét közöttünk, mint ahogy a mi nagy Pásztorunk, Jézus Krisztus osztja a megtört kenyeret, sajátmagát a tanítványoknak. Isten azoknak beszél intelmekben és üdvözlésekben, akik hisznek az Ő evangéliumában. Igénk intelmeit és üdvözléseit tehát vegyék át azok, akik ebben a zsinatban s ebben a mi magyarországi evangélikus egyházunkban hisznek az evangéliumban.

Isten azért beszél hozzánk intelmekben, hogy felettébb el ne bizakodjunk, de azért beszél üdvözlésekben is, hogy ne kicsinyeljük azt, amit Ő már bennünk megépített. Végtelenül komoly, intő szó és meghálálhatatlanul kegyelmes biztatás éri egyházunkat nap mint nap Istentől. Igehirdetésemben engedelmesen egyszerű akarok lenni. Hirdetem néktek ezeket az intelmeket és biztatásokat, úgy, amint azok Istentől jönnek.

Isten elsősorban egyházunk egész népét inti velünk kapcsolatban: „Becsüljétek azokat, akik fáradoznak közöttetek és előljáróitok az Úrban és intenek titeket; és az ő munkájukért viseltessetek irántuk megkülönböztetett szeretettel. Egymással békeességben éljétek.“ Isten hosszú évek óta nevelgeti egyházunk népét arra, hogy megbecsülje előljáróit, az egyház világi vezetőit, lelkeszeit és presbitereit, akik közötté fáradoznak. Egyházi életünk Isten akaratából olyan irányt vett, hogy különösen nagyra tette azok felelősségét, akik most terelgetik a nyáját s akik éppen az egyház megbízásából fáradoznak az egyházban, az egyházért. Egyháztörténelmi új korszak első nemzedékévé méltatott minket Isten. Olyan nemzedékké, melynek első kötelességévé azt tette, hogy vastag ceruzával aláhúzza a saját multját, a határvonal alá kiszámítsa multja egész ered-

ményét és eredménytelenségét s új lapon kezdje meg Isten előtti számadásait azzal az „áthozattal“, amit Isten néki a multról való számadásból engedélyezett. A mi anyagi lelki számadásunk multra vonatkozó zárótétele és jövőt engedő nyitó-tétele történelmi multunk, annak minden tapasztalata, az őseinktől átvett hit, az egyházi élet törvényes jogai, a gyülekezetekben megtalálható hívek serege s a háborúból kimentett templomaink és intézményeink. Hatalmas tétel, de semmivel sem több, mint egy rendes költségelőirányzat „áthozat“ tétéle, ami után reális tervezéssel s mégis egészen a hitre alapozva oda kell írunk a jövőendő fedezeti tétéleit. A mi nemzedékünk felelőssége abban van, hogy készíti el jövőendő költség-előirányzatát. Meg tudja-e teremteni az egyházi jövőendő reális alapjait, abban a hitben, ami az egyház háztartásában oly alapvető. Bátor hit és reális érzék az, amit Isten a mi nemzedékünkben akar megtalálni s a bátor hitnek és a reális érzéknek gyönyörű felelősségét tette az egyház előljáróinak vállára.

Azt mondja Isten a mi egyházunk népének: becsüjétek azokat, akik ezen fáradoznak közöttetek és előljáróitok az Úrban. Istennek ezt az intését egyházunk népének meg kellett hallania. Csodálatos az, ahogyan népünk az elmúlt esztendőben megfogadta ezt. Mindenütt hallgatott előljáróinak szavára s mindinkább olyan közösséggé lesz, mely nagyra értékeli lelkeszeinek és világi előljáróinak történelmi felelősségét s mind ezt úgy, hogy közben ő maga nem hárította el a maga felelősségét s nem lett a felelőtlen vezetettek elvtelen tömegévé. Protestánsok maradtunk, de minden liberalizmus nélkül. Protestánsok maradtunk, de szakadárság nélkül. Protestánsok maradtunk, de önfejtés és szektásság nélkül. A nép egyháza maradtunk, az egyház népének az egyház dolgaiban való buzgó részvételével, de olyan egyháza lettünk a népnek, mely fegyelmezett vonulásban, illő rendben építette ki a vezetők felelősségét és a hívek egyházi engedelmségét. Ennek a tisztult és gyümölcsöző belső egyházi fejlődésnek a kifejeződése és eredménye a zsinatunk elé most beterjesztendő három új egyházi törvény, melyeknek élén kétségtelenül az egyházi hivatalról és az egyház munkásairól szóló törvénycikk áll. Ez kétségtelenül a multunkból való számvetésen s a reális érzékű és bátor hitű egyházi előirányzaton épül. Ha Isten megengedi, hogy ezek a törvényjavaslatok egyházunk törvényeivé váljanak, úgy ezek által is inti majd egyházunk népét arra, amire igénk intelve vonatkozik.

Ugyanakkor azonban ez az intelem egyben üdvözlése is a magyarországi evangélikus egyház hívő népének. Isten, a szerető mennyei atya, jóságos arcával felénk fordulva köszönt minket abban a hálára indító élethelyzetben, amiben vagyunk. A reformáció óta fennálló és sok-sok vihart megállott evangélikus egyházunkban szilárdan áll az egyházi hivatal, szilárdan állanak a presbitériumok s megkaptuk Istentől a mi nem-

zedékünkben is egyházunknak azokat a lelkesi és világi munkásait és előjáróit, akikre szükségünk van. Isten igéje szabadon és erővel hirdettetik az országban, újjáépítettük és szaporítottuk templomainkat s a gyülekezetek élnek és virágoznak mindenfelé. Amikor Isten egyházunk népét ebben az igében az előjárók iránti szeretetre és megbecsülésre inti s ezáltal egyházunk fegyelmezett földi vándorlását biztosítja, nem egyebet tesz, mint azt, amit egy másik ige mond: „Tartsd meg, ami nálad van!“ Isten igéjének szolgálata s Isten igéje szolgálatának minden időkre való biztosítása az, amit úgy nevezünk, hogy: egyházi hivatal. Legyen a mi új egyházi törvényekkel rendezett egyházi életünk Isten igéjének szolgálata és Isten igéje szolgálatának biztosítása.

Amikor azonban ebben az apostoli intelemben Isten erre inti egyházunk népét, akkor arra is gondja van, hogy ugyan ebben az igében találva érezzük magunkat mi, akik felé Isten igéje híveink megbecsülését és szeretetét irányítja. Meggondoljuk-e elég sokszor azt, hogy minket olyannak akar látni Isten, akik felé nem akárciknek, hanem éppen az egyház népének kell szeretettel és megbecsüléssel fordulnia. Bizony, ez az apostoli intelem nagyon is kétélű. Az igazi, az ősi, a becsületes egyházi munkát követeli meg tőlünk s a helytállást Isten igéjének szolgálatában. Mi egyéb ez, mint végtelenül komoly, intő szó arra, hogy valamiképpen el ne bizakodjunk, hanem magunkat odaszánva arra adjuk, amire Isten minket rendelt. De ismét ugyanebben a komoly intelemben van elrejtve a nekünk szóló biztató üdvözet is. Úgy tekint minket az Isten és úgy tekint minket az ember, mint Krisztus szolgáit, mint Isten titkainak sáfárait. „Krisztusért járván követségben, mintha Isten kérne miáltalunk; Krisztusért kérjük testvéreinket az Istennel való békeességre.“ Ebben a szent megbiztatásban találjuk hát most magunkat. Van-e hatalmasabb üdvözlete a mi életünknek, mint Istennek ez a hozzánk intézett köszöntése. Apostoli intelem és üdvözet így érinti tehát a mi zsinatunkat.

Megszólít azonban minket még másképpen is. Ez az intelem egyenesen nekünk szól: előjáróknak. „Kérünk továbbá titeket atyámfiai, intétek a rendetleneket, bátorítsátok a félelmes szívűeket, gyámolítsátok az erőtleneket, türelmesek legyetek mindenki iránt.“

Ki gondolná, hogy ilyen feladataink vannak az egyházban, ha Isten nem vétetné észre velünk ezeket a feladatokat. Mi, bizony könnyen beleesünk a magunk egyházi önhittségének kísértésébe s nem hisszük, hogy egyik első feladatunk: inteni a rendetleneket. Milyen könnyű arra gondolni, hogy az egyház valóban egyház, hogy a hívek valóban hívek s hogy az egyház valóban a szentek közössége. Jóra kiválasztott emberek áldott gyülekezetének tartjuk magunkat könnyen. Magunkról azt tesszük fel, hogy körülöttünk minden ékesen és jó rendben folyik és semmi sem olyan hasznos, semmi sem olyan gyógyító

és üdvös a világ számára, mint a mi jelenlétünk. Mintha nem is a megtérésre hívott bűnösök gyülekezete volnánk. Isten most figyelmeztet minket arra a nagy valóságra, hogy az egyházban is lehet rendetlenkedni és hogy az egyházzal is lehet rendetlenkedni a világban. Isten ezzel az ígével most szemünkbe mondja, hogy nem vagyunk angyalok s lehet, hogy a „szentek“ egész sokaságáról mondja, hogy álszentek. Lehet, hogy Isten most azt mondja, hogy a mi cselekedeteink, amiket természetesen jó cselekedeteknek tartunk, hiszen úgy a hit magától termi a jó cselekedeteket, — bizony nem jó cselekedetek. Intsétek a rendetleneket, — mondja Isten. Vigyázatok magatokra és az egész nyájra, — mondja Isten. És ezt most a zsinatunknak mondja. Mindannyian érezzük, hogy mi mindenről beszél Isten amikor éppen a mi nemzedékünknek mondja ezt: „intsétek a rendetleneket!“ És azt mondja ezzel, hogy az egyházban tart-suk háromszor is szentnek az Isten szent nevét, azzal ne káromoljunk, ne hazudjunk s álnokul ne cselekedjünk, hanem inkább „őt minden szükségünkben segítségül hívjuk, imádjuk és hálaadással dicsőítsük.“ (Kiskáté.) Intsétek a rendetleneket! Ez egy azzal, hogy vigyázatok a keresztyén név becsületére, a mi korunkban. Bennem ez az intelem most azt kelti fel, amire Luther Márton a sekresztye-imádságban így gondol, hogy „én magam mindent könnyen elrontok“, de még inkább felkelti azt a végtelen örömet, hogy Isten engem és minket, a mi nemzedékünket szólít meg most ezzel a szép megszólítással: vigyázatok az egyház becsületére!

Bátorítsátok a félelmes szívűeket, — int minket tovább Isten. Ki gondolná, hogy erről is beszélni kell az egyházban. Az apostolokból megalakított s Luther Márton által megújított szent keresztyén anyaszentegyház híveinek miért van szükségük bátorításra? Ki vehet diadalmat a Krisztus hívein és a kérdést mai módon vetve fel, ki fenyegeti a Krisztus híveit? Bizonyára csak az az „ős-ellenség“, akiről Luther Márton éppen az evangélium alapján alkotott világos tanítást: a legyőzött Sátán. Bőjt időszakán essék a szemünk arra a keresztre, amelyen az Istenfia győzelmet aratott a sátán felett. Az egyház élete nem egyéb, mint a Krisztusban hívők bátorítása arra, hogy ma is és holnap is merjenek hinni Krisztusnak a bűn feletti hatalmában s a személyes bűnbocsánatukban. Az egyház élete nem egyéb, mint a bűnökkel viaskodó emberek bátorítása a megigazult élet felé, a jóra fordított élet felé s az embereknek való boldog szolgálat szabadsága felé. Bátorítsátok a félelmes szívűeket, akik a bűneik elleni harcban jobban félnek a kísértéseiktől, mint ahogy hisznek az Úr Jézus Krisztusban. A mi mai nemzedékünkben nincs nagyobb jelentőségű ember-szolgálat, amit az egyház elvégezhet, mint éppen ez. A bűneikkel, önzéseikkel és önfejlésükkel győzelmesen küzdő szabad emberek falpraállítása és életreindítása a dolgunk. A világ

sóvárögva várja a bün ellen gyözelmesen harcoló Istenfiak megjelenését!

Ugyanennek az intelemnek másik változata ebben az igében így szól: „Gyámolítsátok az erőtlenekeket“. Majd később „mindenkor jóra törekedjeteK úgy egymás iránt, mint mindenki iránt“. A bűneikkel, önzéseikkal és önfejtűségükkel gyözelmesen küzdő emberek kaphatják ezt az utasítást. Gyámolítsátok az erőtlenekeket és jóra törekedjeteK mindenki iránt. Ez a keresztyének közösségi és társadalmi szolgálatának motorja, vagy üzemanyaga. Jóindulat és segítőkészség, szeretet és irgalmaság mindenki iránt, kiváltképpen az erőtleneK iránt. Jézus Krisztus gyönyörű életének ez az egyik legvilágítóbb jelensége. Így lettünk mi olyan keresztyének, akiknek nem közömbös az emberek sorsa és gondja. Egyénekenként és mint egyház azt az utat választottuk, ami az emberekhez vezet. Azokhoz az emberekhez, akik a mi nemzedékünkben minden eddiginél mélyebben és minden eddiginél szélesebb összefüggésekben ismerik fel közös gondjaikat és közös sorsukat. A világ emberiségének érdeklődése az erőtleneK felé fordul s ma az jelenti az emberiséget, ha az erőtleneKért harcolunk. Ez lett millióK és millióK felemelkedésének mozgató erejévé az emberiség történelmének mostani szakaszán. Ma már az erősekkel, a legerősebbekkel együtt harcolunk tovább az erőtleneKért, akik a világ másik felén várják a segítséget. Kár, hogy akkor kezdtük ezt szolgálatot, amikor az erőtleneK nálunk már erősekké váltak. De semmi sem késő. Mert semmi sem felemelőbb a keresztyének számára, mint az a tapasztalat, hogy most van az az idő, amikor a keresztyén erkölestan emberséges követeléseivel bevalthatók, alkalmazhatók és érthetőK az emberiség széles tömegei között. Ideje van, hogy háztetőkről prédikáljuk, amit fülbe-súgva mondtunk.

Zsinatunk most diakóniai törvényt alkot, az első szeretet-törvényt egyházunk életében. Meggyöződésem szerint tiszta evangélikus teológiai alapokból és azzal a reménységgel, hogy egyházunk egész népe nyílt szívvel fogadja azokat. Nyomorék gyermekeket és elesett öregeket gyámolító szeretetintézményeink az utolsó évben több mint száz emberrel többet gyámolítanak, mint azelőtt. Egyházunk soha ennyivel nem tudta segíteni népünk társadalmát. Gyámolítsátok továbbra is az erőtlenekeket, — int minket Isten.

Mindez azonban csak azért lehetséges, mert egyházunk állástfoglal azokban a kérdésekben, amik a mindenki iránt való jóakaratot írják elő számunkra. Egyházunk szava messzehangzik saját körünkön kívül. Hallgatja a magyar nép és örvendezik azon, hogy az egyházak között a mi egyházunk is ott áll a széles tömegek jólétét és felemelkedését biztosító mai küzdelemben. Állástfoglaltunk szabad hazánk mellett, mely a keveseknek a sokak elleni igazságát kétségbevonta és elismerte a sokak igazságát mindenki érdekében. Tevékenyen szolgálunk

szabad hazánkban, mely azt a békét, amellyel egyedül védelmezhető az emberek sokaságának boldogulása, biztosítani akarja. Széles és messze külföldi egyházakhoz is elható békeprédikációba kezdünk s ez a békeigehirdetés hitet támaszt mindenfelé. A béke fenntartásának lehetőségébe és a béke áldásaiba vetett hitet támaszt. Felindult lelkiismeretünk az elnyomott népek szabadságharca ügyében is. A mi diakóniánk nem elégedhetik meg a „házi jótékonysággal“ azokon a pontokon, amelyekben a magyar népnek szüksége van a mi áldozatunkra is. Érdekeltek vagyunk, ahogy az ige mondja nemcsak egymás között, hanem mindenki iránt. Gazdag tartalmú, megfogható és az emberiségnek végtelen sokat jelentő prédikációt adott szánkba az Isten, holott Ézsaiásként ezekben a dolgokban nagyon tisztátalan ajkúak voltunk. Isten szeráfai az oltárról fogóval felvett eleven szénnel illetik a mi ajkunkat, hogy elfedezzék hamisságunk, megbocsáttassék minden e téren elkövetett bűnünk és prédikálhassunk a nép ügyében az embereknek és az egyházaknak is Isten intelme alapján. A világnak ma semmire sines nagyobb szüksége, mint arra az emberek iránti jóakaratra, amit Isten karácsony hajnalán megkövetelt tőlünk. Ebben az intelemben ismét el van helyezve Isten drága üdvözlete is a mi egyházunk felé. Bizony az történik, hogy ebben az emberek létkérdései felé kitérült igehirdetésünkben adja meg egyházunk létjogosultságát és becsületét a mi nemzedékünknek. Isten üdvözlete köszönti a mi egyházunkat, mely megtalálta életét, és a szolgálatát a mában.

Isten további intelme hozzánk az, hogy „a lelket meg ne oltsatok, a prófétálást meg ne vessétek“. Azt jelenti ez az intellem, hogy amit Isten a maga Lelke által egyházunk belső megélevenítése terén győzelmesen végrehajtott mind a mai napig, tartsuk drágának, szeressük, éljünk vele és meg ne oltuk. Megélevenedő egyház vagyunk. Kötelességeire ébredő, mondanivalóit megtalált olyan egyház vagyunk, mely az emberiségre áldást hozhat. Sok újat kezdünk és még sok újra fogunk vállalkozni. Messze látóhatár nyílt előttünk s egyházi programunk ehhez a látóhatárhoz alkalmazkodik. Jövőbenező, perspektivikus egyházi életre köteleztettünk s jaj nekünk, ha megvetjük a prófétálást! Isten drága intelme drága üdvözlés is hozzánk afelől, hogy szemét a jövőre vető egyházunk meg is kapja a jövődjét.

Ami pedig még ebben az igében, Isten intelme és üzeneteként benne van, azt szorítsuk forrón a szívünkre. „Mindenkor örüljétek“, „szüntelen imádkozzatok“, „mindenben hálát adjatok“, „köszöntsétek egymást szent csókolással“, „mert hű az, aki elhívott titeket és Ő meg is cselekszi azt“. Gyakoroljuk hát buzgósággal reménnyel teli hitünket. Jó a híveknek ez a boldog együttlakozása. A békességnek Istene szentelje meg egyházi életünket a magyar hazában! Amen.

Teljesítsétek be az én örömeimet

Filippi lev. 2, 1—4.

— Elhangzott a zsinat második napján, a reggeli istentiszteleten —

Testvéreim a Jézus Krisztusban!

Ismételten elhangzott már a zsinati tárgyalásokon, de még máskor is az a megállapítás, hogy a mi egyházunk azért élő egyház, mert komolyan veszi a szolgálatát befelé és kifelé egyaránt és a szolgálat ielelőssége és jórendje bizonyítja éppen az életrevalóságát is. Sokat érő és sokat ígérő megállapítás, ha komolyan vesszük! Az a tény, hogy ez a zsinat tegnap és ma itt ülésezik, hogy ezen a zsinaton éppen azok a törvénycikkek kerültek és kerülnek megtárgyalásra, amelyek a külső szervezeti kereten belül az egyház és gyülekezetek belső szívverését jelzik: a gyülekezeti lelkesítő szolgálat, az egyház háztartása és szeretetszolgálat — mindez azt bizonyítja, hogy komolyan akarjuk venni a fenti megállapítást: élő egyházban élő gyülekezeteket, élő gyülekezetekben élő hitű papokat és élőhitű gyülekezeti tagokat akarunk látni. S mert hisszük és valljuk, hogy mindez csak akkor lesz valósággá: jelenné és ígéretes jövővé, ha az Isten ígéjének, magának az egyház Urának a zsinórmértéke elé állítjuk minden szavunkat és cselekedetünket, ezért választottam igehirdetésem alapjául a felolvasott ígéket. És ezért figyeljünk fel most arra, hogy mit tart Pál apostol a gyülekezet tartozékának.

I. Első pillanatra úgy látszik, hogy itt nincs szó gyülekezeti igehirdető szolgálatról, hiszen intelemről beszél az apostol a Krisztusban, a szeretet vigasztalásáról, meg a Szentlélekben való közösségről. Pedig éppen ez az igehirdető szolgálat: rámutatás arra, hogy milyen a Krisztusra, a Fejre nézve a gyülekezet, az egyház. Megmutatása annak, hogy az egyház minden földi meghatározottsága ellenére is egyik arcával Krisztust példázza, tehát a Szentlélekben való közösség. Megmutatása annak, hogy az egyház és a gyülekezet szolgálat a szerető vigasztalás lelkipásztori munkája. Mindez együttvéve mi más volna, mint a ministerium verbi diviní?

Az apostol szavaiban azonban ennél még több is van. Ítélet! Megítélése emberi elgondolásainknak, öröklött tévedéseinknek. Egyházunk multjának rengeteg rossz és jó kísérlete és tapasztalata, eredménye és eredménytelenségei vezettek el bennünket arra az engedelmes felismerésre, hogy az idő és az időben jobban megértett ige megítélte egyházunknak elavult szerkezetét és munkaértelmezését. Megítélte bennünket abban, hogy engedtük magunkat világi versengésbe ragadtatni legfőképpen a katolikus egyházzal. Megítélte bennünket abban, hogy nem az állandó alázat, hanem az evilági dicsőségkeresés és tekintélybiztosítás irányította sokszor az egyház leghivatalosabb munkáját. Megítélte bennünket abban, hogy hiányzott az egyenlő indulat, sántított az egyazon értelmű szeretet és egyézés. Megítélte bennünket abban, hogy azt hittük, hogy élünk!

A világ minden egyházának, tehát a mi magyar evangélikus egyházunknak is meg kell tanulnia, amit mi már tanultunk s amire minket maga az Isten igéje vezetett el a gyülekezeti lelkési gyakorlatban, az ébredési mozgalmakban, de amire azután mégis új helyzetünk intelme nyitotta meg legjobban látásunkat, hogy nem lehet új élet ott, ahol nincs halott. Nem lehet felébredni ott, ahol nem aludtak el, hanem vegetálnak. Nem lehet újat, új embereket és új egyházat teremteni ott, ahol nem akarnak meghalni önmaguknak, hanem minden erővel és idegszállal a régit akarják konzerválni. Istennek magának kellett ítéletet tartania egyházán itt nálunk, hogy életet, új életet kaphassunk Tőle. És ez elől nem menekülhetnek meg azok az egyházak sem, amelyek annyira élnek és úgy élnek, hogy talán minket látnak halottnak.

De ítélet az idő és az időben jobban megértett Isten igéje az olyan lelkési magatartás felett is, amely a gyülekezet és a gyülekezet tagjai iránti kötelességüket egy rosszul értelmezett, de jól berendezett „hivatalból” vélte teljesíthetőnek, sőt teljésítendőnek. Nem lehet az „engesztelés szolgálatáról” beszélni Pál apostol értelmében ott, ahol hivatalról, polgári jólétről, társadalmi tekintélyről és különállásgról, sőt papi osztálytudatról álmodoztak. Ennek a klerikális „hivatalkodás”-nak csak a **rosszul** megértett reformációhoz van köze!

Isten mindezt megítélte. És hálások lehetünk Istennek azért, hogy ítéletét ígérete szerint a saját „házán” kezdte el. Hálások vagyunk, hogy nemcsak élő, hanem halott multunk is van, mert így születhetett meg az új, az ígéretes, így lehet ébredést remélnünk és abban gyönyörködnünk. Mert így remélhető csak élet — új élet!

A magyar evangélikus egyház hálát ad Istennek azért, hogy a régi megkötöttségeket, a régi köteleket lerázhatta magáról és helyébe odaállíthatta az új megkötöttségeket: az emberekhez, a hivekhez, a gyülekezethez, a magyar néphez kötöttségüket: a Krisztusban intésnek, a szeretet vizsgálásának a szolgálatát.

Lássuk meg azután azt is Pál apostol szavaiban, hogy minden gyülekezet az una sancta ecclesia szerves részes s ezért minden lelkésznek ökumenikus felelősséggel kell szolgálatát végeznie. Ez a szolgálat pedig abból kapja értelmét és célját, hogy a Szentlélek közösségében élünk és ez a Lélek tesz bizonyosságot az ige hirdetésekor, a szentségek kiszolgáltatásakor arról, hogy van Atyánk, aki a Fiú által ítélet és kegyelem alá veti naponként az egyházat, a gyülekezeteket és annak szolgálait.

2. De az evangélikus gyülekezetben „helye van a szívnek és a könnyörületességnek”, tehát a hitből fakadó szeretetszolgálatnak is. Hit és szeretet összetartoznak! A keresztyén szeretet és szeretszolgálat éppen ezért mindig csak nyílt és konkrét lehet. „Egymás terhét hordozzátok!” A keresztyén szeretet ideálja sohasem lehet a pusztán humanista ideál. A keresztyén szeretet mindig Isten gyermekeinek az ideálja: Isten követelménye, amelyre fel kell figyelnünk. Isten jelöli meg mindig a konkrét élet valóságában a célt s ezért mi is csak az Ő erejével tudjuk elérni azt.

3. De benne van a felolvasott alapigében a keresztyén sáfárkodás is.

Mégpedig abban a sajátos értelemben, hogy a keresztyén ember nem élheti a maga hasznát, hanem a másikat is. Pál apostol nagyon jól tudja, hogy az ember test és vér is, hogy a gyülekezetben a szolgálót végzőknek anyagi javakra is van szükségük. De látja a nagy kísértéseket is! Ismerjük mi is ezeket. Csak alázatosan fejet hajthatunk Isten igéje előtt, amely nem kendőzi el a bűnt, a veszedelmet, amely ránk leselkedik. De vessük jól a szívünkbe, hogy a gyülekezetek háztartása nem az egyes gyülekezetek magánügye csupán, mert e tekintetben is a Lélek közösségében élünk. A lelkészek javadalma sem egyéni ügy csupán, hanem a másik lelkésznek is feladata, mert semmit sem cselekedhetünk versengésből, sem hiábavaló dicsőségből, hanem alázatosan, felelős egyházhoz méltóan, „egymást különbnek tartván ti magatoknál!”

4. Kedves Testvérek! Ez az alapige nem tesz különbséget Isten igéjének hivatalos szolgálói és a gyülekezet tagjai között. Mindenkire vonatkoztatja a szolgálatot, a gyülekezet háztartási gondjait és az egyház szeretetszolgálatát. Senki sem rázhatja le magáról az ígéhirdetés felelősségét. Aki Krisztusban megtalálta önmagát, az a maga helyén minister verbi divini: Isten Igéjéhez, Krisztushoz vezet el az embereket, erről az Igéről bizonyosságot tesz életével. Áldott az az egyház, amelynek ilyen tagjai vannak!

S végül nem véletlen, Testvéreim, hogy mindezekben egy kívánság vezet el Pál apostolt: „teljesítetek be az én örömeimet!” — tehát Krisztushoz vezet el a gyülekezetet. Mindaz, amit ez a zsinat Isten előtti jó reménységben és felelősségben a magyar evangélikus egyház jórendje érdekében cselekszik és határoz, akkor lesz áldássá, ha az élő Krisztushoz vezet el az egyházat, ha életet akar és életet munkál.

Amen.

Kegyelmes mennyei Atyánk a Jézus Krisztusban! Légy igaz bírónk zsinati munkánk megítélésében. Szentlelked vezesse, irányítsa gondolatainkat és cselekedeteinket. Szent Fiad legyen szószólónk, ha bűneink és mulasztásaink megbocsátásáért kérünk Téged. Aldj meg minket és szeress bennünket a meghalt, feltámadott s élő Jézus Krisztusban. Áldd meg egyházunkat, annak vezetőit, minden egyes gyülekezetét és lelkészét. Áldd meg népünk reményteljes fáradozásait és azokat, akik vezetik munkájában. Áldd meg szeretetintézményeinket, azok odaadó, hűséges munkásait és ápoltjait: özvegyeket, árvákat és magukkal tehetetleneket. Könnyítsd a súlyos betegségben szenvedők fájdalmait és a Te szereteted ne kisebbedjék meg irántunk, amelyet a Jézus Krisztusban bizonyítottál meg rajtunk és bennünk.

Amen.

Dr. Pálffy Miklós
teol. akadémiai dékán

Dr. Schlitt Gyula lelkész zsinati felszólalása az egyház szeretetszolgálatáról szóló VIII. tc. vitáján

Főtisztelendő Zsinati!

Minden gyülekezet annyit ér, amennyit az ajándékul vett hitéből engedelmességgé és szolgálattá tud tenni. Ez a csodálatos folyamat — hitből — szolgálatba — a gyülekezet isteni feladatteljesítésének örök tartozéka. Nélküle a gyülekezet élete meddő; véka alá rejtett gyertya, nem világít, s a magába szívtott melegből másoknak nem jut. Hitből szolgálatba. Ez a Krisztusban való életnek alfája és ómegája. Az evangélium realitásának az útja. Ez az az irányvonal, melyről az Úr azt mondja: Én vagyok az Út, csak rajtam keresztül juthattok az Atyához. S az előttünk fekvő törvényjavaslat erre az útra akarja állítani a gyülekezetet. A javaslat önmagában önmagáról beszél, s szükségtelen egyetlen szót is felhozni támogatására, de legyen szabad néhány gondolattal a benne rejlő általános és különös értékeket kidomborítanom, és a testvérek elé állítani. Megérdemli, hogy felfigyeljenek rá.

Az egyház szeretetszolgálatáról szóló törvényjavaslat egyházi életünkben a legelső kísérlet arra, hogy harmónikus egységbe foglalja e fontos kérdéssel kapcsolatosan három irányba terjedő gyülekezeti kötelelenségeknek componenseit; s olyan kísérlet, mely ha megvalósul, nagy eredményeknek, s az egyházi életnek minden viszonylatában megmutató haszonnak lesz kútforrásává.

A javaslat nélküli a jogi formák bilincseit, melyek megmerevítik az elveket, s lezárják a zsilipeket, melyeken keresztül valósággá, tényekké kellene lenniök. Ez a törvényjavaslat maga az élet. Elgondoltságában, felépítettségében egyszerű, megszövegezése világos. Mindenki megérti. Tételei önmagukat magyarázzák, s hiányoznak belőle az üres jogi vitákat kiváltható homályos, beteg gócok. Gondolatain, szavain, minden rendelkezésén meglátszik, hogy nem a jogagynak kiépült strukturája, hanem az evangéliumnak a szíven keresztül a szolgálat terén való megjelenése. Ez a javaslat, ha a zsinat törvényre emeli, élő hitté lesz, s általa a gyülekezetekben elrejtett hit engedelmisséggé válik. A szolgálatba kristályosodott engedelmisség pedig a realizált hitnek szemmel látható munkája a gyülekezetben. S ez a munkálkodás szolgálja az államnak s az egyháznak hasznát egyaránt. Ezek képezik a javaslatnak általános értékét.

Azt mondtam, a törvényjavaslat maga az élet. Van szeme, van szíve, lába és keze. Látja a szükségét, és a magáévá teszi; siet oda, hol kezek nyulnak feléje és segít. A javaslat organizmusa háromfelé küldi munkaerejét: egyesek felé, a gyülekezetek felé, s az egyház alkalmazottai felé. Hároms szent egységbe foglalja a javaslat gyönyörűen az egyház szeretetszolgálatának feladatait.

1. Először is egyesek felé irányítja a gyülekezetek segítő erejét. A gyülekezetekben található, s a szeretetintézményekben e célra össze-

gyűjtött rászorultak felé. E munkatéren hat a legmesszebbre és a leg-
egyetemlegesebben a szeretetszolgálat. A diakónia szemét a legtávolabbi
látásra állítja be a javaslat. Minden szenvedő embertársunkra. Meg
kell látnia az árvát, az özvegyet, kik mellett oly könnyen szokott el-
menni az ember. Eléje állítja az öregeket, az elhagyottakat, kiket kéz-
legyintéssel szeretünk elintézni, s ráfordítja szemét a nyomorékokra,
az időtáakra, akiktől az utálat fintorával fordul el mindenki. Van szíve
a javaslatnak, s a szerencsétlenek felé mozdítja meg kezünket. Napsu-
garat visz a javaslat oda, ahol a szerencsétlen felebarátunk örökös ár-
nyékban ül, s a bánatba szabott arcra igyekszik mosolyt hinteni. Oh,
Testvér, ha látnád ezt a szolgálatot!! A Krisztusnak lábra kelt élő sze-
retetét látnád munkában. Felhozom ezt pedig azért, mert láttam. Ott
folyik e munka szemem előtt a bonyhádi szeretetintézményünknek nyo-
morék és idióta gyermekei körül. Ha látnád, mint nyulnak feléd azok a
béna kis karok, azok a mozdulatlanságba merevedett kis kezek, ha
látnád egyszer azokat a vak szemeket, melyekkel oly könnyőn rád
néz a kis szerencsétlen, s éreznéd csak egyszer is, hogy szemed könny-
nyes nézésére, kezed simogatására, mily hálás örvendezéssel fordul fe-
léd az az idétlen, örökké beteg test, akkor bezárulna rajtad minden,
ami szűkkeblűség, ami önzés, és megnyilna rajtad minden, ami sze-
retet, ami ad, és szolgál. Akkor nem látnád tehernek azt a kiadástöb-
betet, mi ez intézményekkel kapcsolatban a gyülekezetre hárul, hanem
átéreznéd az Úr szavát: Amit eggyel cselekesztek az én kicsinyeim
közül, azt énvelem cselekeszitek, s az örvendezés lelkével töltene el az
ezirányú segítségnyújtásnak minden lehetősége. Nem mondom, hogy
nem teher, de Krisztus küldi gyülekezetét vállalására, s az iránta való
engedelmességben gyönyörűséges igává lesz a teher. Megállapítom azt
is, és örömmel állapítom meg, hogy e teher hordozásában nem áll
magára hagyatva az egyház. Népi demokratikus államunk segítségünk-
re van, és a rendelkezésünkre áll, hogy megkönnyítse a diakónia nehéz
szolgálatát. Tapasztaltam ezt magam is bonyhádi intézményünknel; az
állam tudja, és gyakorolja is szervei útján ezirányú kötelességét.

A törvényjavaslat lábraállítja az egyházat, s útnak indítja kifelé.
Nemcsak önmagának él, hanem keresi és felkutatja az irgalmas sza-
maritánus szívével a helyet, ahol baj van, és segít az irgalmas sza-
maritánus mozdulataival ott, hol segítség nincsen. Az evangélium üze-
netei ép ilyen helyekre küldenek, és épp a gyülekezeteket küldik. Vigyé-
tek azért haza, Testvérek, az üzenetet, hogy a más, a szenvedők irányá-
ban kifejtendő szolgálat a gyülekezetnek Krisztustól nyert megbíza-
tása, és eme kötelességteljesítés nélkül nincsen gyülekezet.

2. Másodszor szegény gyülekezeteink felé irányítja a javaslat a
szemünket. Gyülekezeti Segély néven veszi át, és folytatja azt a mun-
kát, melyet annyi áldással eddig a Gyámintézet végzett. Nem mint
autónóm testület, hanem mint az összes gyülekezetek kölcsönös fele-
lősségébe épített szeretetmunkának szerves része működik. Motorja a
nehézségekkel küzdő testvérgyülekezetek felé utaló szeretet. Ez az
evangélium mélységeiből táplálkozó szeretet alkotta a javaslatot. S
akik megfogalmazták, szívüket-lelküket helyezték bele. Minden szavá-
ból Krisztusnak Pál apostol által üzent parancsa szól: Segítsétek a

testvéreket, segítsétek a gyülekezeteket! A javaslat itt szűkebb körre vonja a gyülekezet kötelességeit, a szegény evangélikus gyülekezeteknek megsegítésére tereli a figyelmet. Abból indul ki, hogy a gyülekezetek egy testnek, a Krisztusnak tagjai, és életüket az egymásra utaltságban gyökerező kölcsönös felelősség biztosítja. A csak magának élő gyülekezet nem él, a kifelé siket és béna gyülekezet haldoklik, s a gyülekezet, mely a szeretetének szolgálatában más gyülekezetek felé nem tud kigyulladni, nem gyülekezet. Gyülekezetté az egyházközséget az teszi, hogy Istentől nyert képességeit átadja más közületeknek, és így szolgálja az egész testet: a Krisztust.

A javaslat kitarja a gyülekezet szívének kapuját, s átömleszti rajta ereje segítségét, támogatását, életét a más, az erre rászoruló gyülekezetnek. Nagy és szent ügy. Az ügynek megvalósításával szemben vagy közömbös az ember, vagy lelkesen támogatja. A közömbösség maga a halál, s a lelkesedés a kihunyás előfutárja. A Gyülekezeti Segélyről szóló javaslatnak megszavazásánál ne ezek jussanak bennünk szóhoz, de ragadja meg szívünket az a szeretet, amely azt formába öntötte. Ez a szeretet szentelje törvénné, hogy mindig ez a szeretet áradjon rajta keresztül a segítségért könyörgő gyülekezetekbe.

3. Harmadszor az egyház alkalmazottai felé irányítja a javaslat a gyülekezetek szemét. Itt még szűkebbre szorul a szeretet munkájának tere. Kizárólagosan a magunk portájára jutottunk a javaslatnak harmadik címével. Az egyház alkalmazottai munkaképességének fenntartásáról, anyagi megsegítéséről, s a megfáradt munkások nyugellátásáról kíván gondoskodni. Ugyanaz a szellem hatja át ezt a javaslatrészt is, mint a két előbbent. Szeretetlenben fogant, szeretet formálja, és szeretetet nyújt.

Van a javaslatnak egy pontja, mely gondolkodóba ejthet, s itt-ott talán nemtetszést vált ki. Az egyház alkalmazottai felé irányuló szeretetszolgálat anyagi szükségleteit nagyrészt a gyülekezetek költségvetésének fedezeti rovatába utalja, s a nyugdíjárulékot éppenséggel a maga egészében a gyülekezet terhévé teszi. Első pillanatra ez utóbbi intézkedés nem is tetszhetik oly kellemetlennek, hisz a lelkészt mentesíti, és mégis aggodalmat kelt. Hisz a lelkésznek kell ezt a gyülekezetnek a tudomására hozni, s ettől irtózunk. De ne félj. Ertesd meg vele, hogy állami törvényben rejlő indokból kifolyólag a gyülekezetnek ezen a vonalon is vállalnia kell a munkaadói kötelességet. Es meg fogja érteni. Vidd szeretettel a közgyűlés elé. A törvényből áradó szeretettel. Aki minden élet erejével hosszú időn át a gyülekezetet szolgálta, attól nem tagadhatja meg az utolsó szeretetszolgálatot. Nem is fogja megtagadni, erről légy meggyőződve. A szeretet csodálatos hatalom. Ezzel kopogtass, s megnyílnak a szívek. Tedd szeretettel kezdet a kilincsre, s megnyílnak az ajtók. Szeretettel a zsebekbe nyulhatsz, s adnak örvendezéssel. A szeretetszolgálatot csak a szeretet tudja szolgálni. Ezt soha ne feledd.

S ha voltak eddig nehézségek és hibák a nyugdíjárulékok befizetése körül, ne épp a gyülekezetben keresd a vétkest. Egy kicsit mi is hozzájárultunk. A könnyelműségünk és a mi hanyagságunk. Talán sokszor az, hogy keveset szerettünk. A javaslat egy nagy, egyszeri köte-

lességet ró gyülekezetre és lelkészre. Ez év december 31-ig be kell fizetni minden fennálló nyugdíjárulék-hátralékot. Új nyugdíjintézetünk, az egyházegyetem Nyugdíjosztálya existenciális követelése ez, mely megfellebbezhetetlenül parancsol. Teljesítsd!!

Bocsássatok meg, hogy beszédemben itt-ott erősebb hurokba nyultam, de legyetek biztosak felőle, amit mondtam, az meggyőződésem. A hármias javaslat életet teremtő élet, s mint törvény evangéliumi egyházunknak egyik legszentebb ügyét fogja szolgálni. Ajánlom azért, fogadják el a javaslatot és emeljék törvénné!!

Zsinatunk üzenete az Egyházak Világtanácsához

Az Egyházak Világtanácsa Elnökségének

Genf

Route de Malagnou 17.

Dr. Visser't Hooft főtitkár úr kezéhez.

A Magyarországi Evangélikus Egyház 1948-ban összehívott törvényalkotó zsinata negyedik ülészakát tartottuk Budapesten. E zsinat is Isten iránti hálára indító jele volt egyházunk gazdagon, megáldott életének. Most bezáruló zsinatunk alkalmát adott nekünk arra, hogy békés egyházi fejlődésünk biztonságával tekintsünk jövőnk elé, reménységgel tervezzük egyházi programunkat és úgy tekintsük egyházunk alapvető élettevékenységeit, mint amikhez Isten békés lehetőségeket adott a második világháború pusztulásából felemelkedett hazánkban. Egyházi életünk egész területének három fontos szektorát vizsgálva, zsinatunk áttekintette az egyházi tevékenység egész területét. Megállapította, hogy Isten szerető szívvel ad egyházunknak mindig új megbízásokat, megadja szolgálatunk alkalmait s a gyümölcsöző felismeréseket azon a munkaterületen, amelyen egyházunk dolgozik és virágzik — a Magyar Népköztársaságban. Megálltunk e hálára indító tény mellett s a keresztyén egyházakra emlékeztünk szerte a világon.

Egyházi életünk sokoldalúsága és belső fejlődése láttán büszgő az a kívánságunk, hogy egyházi életünket, továbbra is békében folytathassuk és fejleszthessük. Bőjt idején szeretettel gondolunk a világ valamennyi keresztyén egyházára és imádkozunk azért, hogy hűségesen elvégezhessék szolgálatukat a földön.

Egyházunk nemzetközi kapcsolatát áttekintve, örömmel állapítottuk meg, hogy az Egyházak Világtanácsa, melynek munkáját meg nem szűnő figyelemmel kísérjük s melynek munkájában minden tőlünk telhető erővel részt veszünk, Központi Bizottságának lucknowi ülésén olyan alapokat teremtett, amelyek alkalmasak arra, hogy további igaz egyházi állásfoglalások kiinduló pontjává váljanak. Hátlásak vagyunk Istennek, hogy ezen a lucknowi gyűlésen Péter János magyar refor-

mátus püspök személyében a magyar protestáns egyházak is hozzájárulhattak a tanácskozáshoz.

Állandó a reménységünk, hogy az Egyházak Világtanácsát nem emberi érdekek, hanem Jézus Krisztusnak az egyház egységéért mondott főpapi könyörgése hozta létre. Az a reménységünk, hogy az egyházaknak az Egyházak Világtanácsában való együttműködése arra szolgál, hogy az egyetlen Fejnek, az Egyház Urának, Jézus Krisztusnak mindannyian engedelmesen szolgálhassunk az emberekért. Erősödött a reménységünk, hogy az Egyházak Világtanácsa és tagegyházai mind azon vagyunk, hogy testvéri egymás közötti beszélgetésünket s mindannyiunk közös erkölcsi hatalmát arra fordítsuk, amire az való: az emberi élet megszentelésére s elősegítésére minden emberek boldogulása és üdvössége felé.

E reménységben adatott számunkra a testvéri felelősségérzet egész terhe is. E tehernek egy részét mi továbbra is hordozni akarjuk. Boldog teher ez, amit a Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinata sem akar levetni a válláról.

Különös örömmel üdvözöljük az Egyházak Világtanácsa Központi Bizottságának Lucknowban hozott határozatait a faji megkülönböztetés elutasítása tekintetében, az ázsiai helyzet vizsgálatára vonatkozóan és azt az üzenetet, amit a Központi Bizottság megbízatásából annak elnöke az Egyesült Nemzetek Szervezetéhez küldött.

Hálával állapítjuk meg, hogy Torontótól Lucknowig az Egyházak Világtanácsa hosszú, de egyházi utat tett meg s Magyarországi Evangélikus Egyházunk kész arra, hogy továbbra is támogassa az Egyházak Világtanácsa erőfeszítéseit az egyház nemzetközi felelősségének szellemében s a lucknowi határozatok továbbfejlesztése irányában.

A Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinata és gyülekezetei osztoznak a Központi Bizottságnak azon aggodalmában, hogy a nagyhatalmak viszonyában további rosszabbodás következett be. A mi egyházunk nem akar háborút és továbbra is hűségesen halad az Isten parancsának való engedelmesség útján, imádkozva és dolgozva a tartós békéért. A második világháború szörnyű pusztításokat okozott hazánkban. Tudjuk azt, hogy egy újabb világháború még ennél is borzalmasabb pusztítást okozna és okoz is azokon a helyeken, ahol az újabb háborúk lelkiismeretlen előkészítőinek már sikerült háborús tűzfészeket teremteni, mint éppen Koreában, ahol a koreai nép mérhetetlen szenvedéseket él át a kegyetlen amerikai fegyverek embertelen használatá következtében. A mi egyházunk hiszi és vallja, hogy történelmünk legfőbb ura és irányítója nem más, mint a mi Urunk Jézus Krisztusnak atyja s hogy Ő nem más, mint a szeretet. Keresztjén hitünk azt mondja nekünk, hogy minden erőnkkel, egész értelmünkkel és akaratunkkal tiltakozunk a háború ellen és segítsük megfélemezni a történelemnek ezt a legátrozottabb jelenségét. Meg vagyunk győződve arról, hogy a nagyhatalmak viszálya s a közöttük lévő viszony rosszabbodása nem szükségszerű.

A mi hitünk szerint a nemzeti egyházaknak szerte a világon az a dolga, hogy a saját hazájukban a nemzetközi feszültségek enyhítésén és a nemzetközi kérdések tárgyalások útján való megoldásán fár-

dozzanak s kéngyszerítsék kormányóikat erre az útra. Ennek szükségét mélyen átérezve, örömmel üdvözöljük az Egyházak Világtanácsa Központi Bizottságának azt a lucknowi határozatát, mely helyesen üdvözölte «bizonyos nagyhatalmak legmagasabb tekintélyeinek már kifejezett készségét azirányban, hogy személyes tárgyalásokat kezdjenek» és teljesen bízik abban, «hogy a sikeres megbeszélések lényeges előfeltételeit meg lehet teremteni.» Ezek azok a nyilatkozatok s ez az az irány, amelyben a Magyarországi Evangélikus Egyház meggyőződése szerint, tovább kell folytatni az ököménikus munkát, támaszkodva az eddigi egyetértésünkre. Bizunk benne, hogy az Egyházak Világtanácsa többi tagegyházai testvéri szívvel osztoznak a Központi Bizottság ilyen felfogásában.

A Magyarországi Evangélikus Egyház örömmel osztozik az Egyházak Világtanácsa Központi Bizottságának ama nyilatkozatában is, melyben felhívta «az Egyesült Nemzeteket: legyen résen (a koreai) konfliktus kiterjesztésének veszélyével szemben és rendületlenül tartson ki a (fegyverszüneti) tárgyalások előmozdításában mindaddig, amíg csak eredményt nem érnek el.» Az Egyházak Világtanácsa Elnöksége, Önök mind, akik Lucknowban együtt voltak, — s az Egyházak Világtanácsa tagegyházai — Keleten és Nyugaton mind —, tudják, hogy a lucknowi határozat óta egyes nyugati államférfiak beutazták a nyugateurópai országokat s azokban továbbfokozták a háborús históriát. A háború előkészítésének ez a lelkiismeretlen és agresszív propagálása ezen személyek részéről a nyugateurópai államokban, mindazokat, akik a lucknowi határozatot hozták és azaz egyetértenek, a lucknowi határozatok szellemében további tevékenységre kell, hogy serkentse.

Önök ismerik azokat a jelenségeket is, amelyek a lucknowi határozattal ellentétben, ugyanezen körök részéről a koreai háborús konfliktus kiterjesztésének veszélyét rejtik magukban. Azok a felhívások, amelyek a kínai nép óriási többségének felkelésével megdőntött Csang-Kai-Sek rendszer Taivánba menekült maradványait arra biztatták, hogy zaklassák a Kínai Népköztársaságot, — olyan jelenségek, amelyek mindannyiunkat arra indítanak, hogy a lucknowi határozat alapján és annak szellemében továbbfolytassuk közös küzdelmünket a Koreában megkötendő fegyverszünetért s a koreai háborús konfliktus kiterjesztése ellen. Bizonyára egyetértünk abban, hogy az egyház számára nincs más út, mint a felelős szolgálatnak az az útja, hogy fel-emeljük erkölcsileg egyedül igazolható szavunkat a háborúk megszüntetéséért és a tartós békéért.

Évszázados történelmi hagyományaink alapján különös szeretettel gondoltunk a kettészakított német népre s a német evangélikus egyházra. A német egyház vezető férfiainak világosan kifejezett állásfoglalása a német egység kérdésében, minket mélyen megrendít és foglalkoztat. Megemlékeztünk D. Mitzenheim thüringiai evangélikus püspökről, aki a Lutheránus Világszövetség elnökéhez intézett felhívásában sürgette a lutheránus egyházakat a német kérdésben való sürgős és határozott állásfoglalásra. Mitzenheim püspök mondta: «A német nép majdnem hét év óta szenved amiatt, hogy a zónahatárok önkényesen elválasztják, nemcsak gazdaságilag és kulturálisan, hanem egyházi vo-

natkozásban is.» «Eljött az idő, amikor ez a felhívás és maga a német kérdés határozott állásfoglalást kíván az egyháztól. Nem szabad elfáradni abban a követelésben, hogy ami szétválasztatot, az ismét egybeszerkesztessék, és hogy a béke uralkodjék.»

Természetesnek tartjuk, hogy H. Lilje dr., hannoveri püspök, a Lutheránus Világszövetség elnöke, erre az üzenetre egyetértőleg válaszolt: «Levelének alapszándéka nálam teljes megértésre talált.» Jó vizsoly legyen a népek között... hogy Németországnak mindkét fele úgy találkozhassék egymással, hogy a béke és az egység minél gyorsabban és minél nagyobb mértékben helyreállhasson.» «Minden becsületes és hátsó gondolat nélkül folytatott tárgyalást, amely Kelet és Nyugat között folyik, feltétlenül örömmel kell venni.» «Az egyházak meg akarják tenni a magukét és mindent meg is kell tenniük azért, hogy az 1950-ben Weisenseeben hozott határozatok megvalósuljanak.»

A Magyarországi Evangélikus Egyház, hálásan emlékezve a német evangélikus egyházzal közös történelmi hagyományaira, egyetért ez igen jelentős német vezető egyházi férfiak törekvésével, akik nyilvánvalóan népük gondolatát fejezték ki. De egyházunk — mint a magyar nép része — a második világháború szörnyű tapasztalatai alapján megtapasztalta a német militarizmus kegyetlen igáját is és azt, hogy a magunk házatáján is veszélyek támadnak, ha a német nép hatalmas teste beteg. Az a meggyőződésünk, hogy Németország kegyetlen kettészakítottságának erőszakos fenntartása valóban a világbékét veszélyezteti, mert elősegíti Németország militarizálását és a fasizmus feléledését Európa szívében. Kérjük az Egyházak Világtanácsát, nyújtson továbbí hatathós segítséget a német egyháznak abban, hogy az egész világbékére nézve oly veszélyes kérdésben hathatósan foglalhasson állást, s hogy a német nép elérhesse egységét és békéjét.

A Magyarországi Evangélikus Egyház öröme az, hogy az Egyházak Világtanácsa mindeddig elhatárolta magát az ú. n. Európai Együttműködés Ökuménikus Bizottsága munkásságától. E Bizottság legutóbbi párisi értekezlete olyan témákat tárgyal, amelyekhez az egyháznak igen kevés köze van. A mi egyházunk élesen tiltakozik minden olyan kísérlet ellen, amellyel a szép keresztény nevet s a keresztény egyházak becsületét csúfolnák meg. Történelmi felelősségünk iudatában kérjük az Egyházak Világtanácsa Elnökségét és az Egyházak Világtanácsa tag egyházait arra, hogy magukat továbbra is félreérthetetlenül határolják el ezektől a politikai törekvésektől és minden olyan kísérlettől, amely az emberiséget pusztító háborúk előkészítését szolgálja.

A Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinata nem akarja kioltatni azt a reménységet, hogy az Egyházak Világtanácsa hathatós szervezet a világ egyházainak lelkiismerete felkeltésére s a világ egyházai szolgálatának és feladatainak felismertetésére. Ebből a reménységből szölvá terjesztettük elő mindezeket és bizván bízunk a testvéri kereszttyén szó meghallgatásában. Ahhoz pedig, aki a szívek imádságait biztosan meghallgatja, a mi jószágos Mennyei Atyánkhoz, mindannyiunk Teremtőjéhez és Felséges Urához állhatatosan tovább könyörgünk az emberiség békéjének fenntartásáért.

A Békesség Istene szentelje meg a mi szíveinket a Jézus Krisztusban.
A Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának Negyedik Ülésszaka
határozatából:

MIHÁLYFI ERNŐ,
egyetemes felügyelő,
a zsinat világi elnöke.

DÁRVAS JÓZSEF,
egyházkerületi felügyelő,
a zsinat világi alelnöke.

MARGÓCSY EMIL,
egyházkerületi felügyelő,
a zsinat világi alelnöke.

Dr. VETŐ LAJOS,
püspök,
a zsinat egyházi elnöke.

DEZSÉRY LÁSZLÓ,
püspök,
a zsinat egyházi alelnöke.

NÉMETH KÁROLY,
püspökhelyettes,
a zsinat egyházi alelnöke.

Nyugdíjasainkról

Széles összefüggésű és nagy horderejű folyamat bontakozik ki egyházunkban azzal kapcsolatban, hogy összesen csaknem ötven gyülekezeti lelkészünk vonul nyugdíjba. A nyugdíjbavonulásoknak ez a nagy száma egy év alatt kissé szokatlan egyházunkban, ismerte azonban a körülményeket és a tényeket, melyek a nyugdíjazás kérdését nálunk általában befolyásolták, nem érthetetlen. Egy nemzedéken keresztül volt egyházunknak súlyos kérdése az, ami az élet egyéb területein igen egyszerű, — a természetes nemzedékváltás. Egyházunknak nem volt olyan törvénye, amely szerint valakit nyugdíjba lehetett volna küldeni számottevő fegyelmi vétség nélkül, csak azért, mert immár kora szerint és szolgálati évei szerint megszolgált a nyugdíjat. Volt egy lelkészréteg, amely élt azon lehetőséggel, hogy egyházunk valóban életfogytig választotta a lelkészeket és semilyen módon nem tudta ellenőrizni, hogy munkaképesek-e még az idős szolgálak.

Ugyanakkor belül az egyházban nagy feszítőerejű személyi és lelkész-szociális kérdés alakult ki, mely a maga kihatásaival érintette a negyven évesekig mindazokat a lelkészeket, akik a legsűrűbb lelkésznevelés időszakában, a harmincas években végezték el a Teológiát, aztán mindenféle egyházi szolgálatot vállaltak az elhelyezkedésért. Ez az idő szaporította meg a szinte tarthatatlanul gyenge szórványok missziókká szervezését, a gyenge másodlelkészi és rögzített segédlelkészi állásokat, a különböző egyesületi munkákban bizonytalanul rendszeresített lelkészi állásokat és az önálló állami vallástanító-lelkészi állásokat, melyek az egyház anyagilag leggyengébb állásai voltak a felszabadulásig terjedő időben, s a vallástanítás kötelező voltának megszüntetése után természetesen nem erősödhettek meg a felszabadulás után sem. Sok lelkészi állást szinte csak azért szerveztek, hogy valakit abban el lehessen helyezni. Csak az egyházkormányzati közpon-

tokban dolgozó lelkészek és az egyházi vezetőség tudta igazán, hogy milyen méretű az a belső feszítő erő, ami a lelkészi karban azért állott be, mert a szórvány-lelkészek tizenöt-húsz évek után sem tudtak kedvezőbb helyzetbe kerülni, az egyesületi és vallásitanító állások pedig természetszerűleg sorvadtak abból kifolyólag, hogy a vallás-tanulás önkéntessé vált, másfelől, hogy az egyesületi keretekben végzett egyházi munkákat a gyülekezetek szerves egyházi munkájává tettük.

Az is hozzájárult a nyugdíjazandók túlzott felszaporodásához, hogy a felszabadulás előtt a nyugdíjas lelkészek sorsa példa nélküli módon rossz volt és a nyugdíjas lelkészek életszínvonala mérhetetlenül elmaradt a szolgálatban álló lelkészek átlagos életszínvonalától. A felszabadulás után ezt a kérdést sokáig úgy kellett tekinteni, hogy idős lelkészeinknek időt kellett hagyni arra, hogy a háborús zúr-zavarban, majd később az inflációban elmaradt javadalmaikat utólag megkaphassák és rendezhessék sokszor eladósodott családjuk gazdasági helyzetét. Arról is gondoskodni kellett, hogy a nyugdíjazandó lelkészek lakáskérdéseit egyházunk meg tudja oldani. De meg kellett érnie — és ez volt a legnehezebb feladat s egyben az egyházi belső újjászületés legnagyobb sikere is — annak a lelkészi közszellemnek, melyben az idős lelkészek belátták, hogy nyugdíjbavosulásuk egyházi közérdek és másrészt, hogy nyugdíjbavonulásuk nem kilátástalan élethelyzetbe hozza őket. Hanem éppen a nyugodt öregséget tudja biztosítani.

Sikerült megértetni a nyugdíjra érett lelkésztestvérekkel azt, hogy 1954. január 1-én működésbe lépő önálló egyházi Nyugdíjosztályunk nem bírhatja el egyszerre nagyszámú nyugdíjas lelkész vagy lelkészözvegy eltartását. Megértették azt is, hogy egyházunknak és öneik maguknak hálával kell elfogadniok az államnak azt a messzemenő jóindulatát, hogy 1953. december 31-ig nyugdíjbavonuló lelkészeink nyugdíját vállalja. Nyugdíjazandó lelkészeink legtöbbször azt is megértette, hogy ideje van annak, hogy a szórványokban elfáradt és más lelkészi állásokból kiesett középkorú és fiatalabb, családos lelkésztestvérek számára megnyissuk az elhelyezkedés útját. De azt is megértették, hogy egyházunk egész életében nagyjelentőségű dolog, ha fiatalabb, új munkaerők állnak az igehirdetés szolgálatába.

Világossá lett az is, hogy egyházunk a mai helyzetében minden eddigénél jobban tudja megoldani a nyugdíjas lelkészek személyes kérdéseit családi és anyagi szempontból egyaránt. Intézeteket teremtettünk ahhoz, hogy e lelkészeink közös otthonban éljék csendes életüket. Mindenütt gondoskodtunk arról, hogy a nyugdíjas lelkészek számára lakást adjunk, ha máshogy nem lehetett, úgy a megosztott paróchián, melyeket hála Istennek, egyházunk legtöbb gyülekezete nagy bőkezűséggel építtetett meg lelkészei számára a multban. Utat nyitottunk annak, hogy egyes nyugdíjas lelkészek más egyházi szolgálatot is vállalhassanak s ezzel nyugdíjukat kiegészíthessék. Egyes elnéptelenedett és más gyülekezettel összevonandó gyülekezetben (német és szlovák területen) a paróchián hagytuk és kisegítő szolgálatban tartottuk nyugdíjas lelkészeinket, másokra filiákat bízunk, ismét másokat egyházi hivatalokban és intézményekben helyeztünk el szolgálatra. Mindez kilátásossá tette nyugdíjasaink jövőjét és egyházunk egész lelkészi kara

számára felemelő tudat, hogy Isten megengedte s egyházunk viszonyai, államunkkal való kapcsolatai biztosították ennek a kétségtelenül nem kis arányú, természetes nemzedékváltásnak nyugodt lefolytatását.

Nyugdíjasaink között igen jelentős lelkészek vannak, akik hosszú időnkig fénylő példáját adták a gyülekezeti vagy esperesi szolgálatban való helytállásnak. Kimagasló személyek vannak közöttük, akiknek élete és szolgálata példaképpen állhat egész lelkészi karunk előtt. A Lelkipásztor feladata, hogy most nyugdíjba vonult vagy vonuló lelkésztestvéreink életéről és szolgálatáról beszámoljon s azt az utókor számára is megőrizze. Egyházi sajtónk általában személyileg is, egyenként is ki kell fejezze az egyház háláját nyugalmazott lelkészeink felé. Szép volna, ha elsősorban a Lelkipásztor, de az Evangélikus Élet is arcképeket és történeti visszapillantásokat közölné ezen lelkésztestvéreink gyülekezeti szolgálatáról. De igen jelentős volna az is, ha ők maguk jól megválogatott példákából mutatnák be életük tapasztalatait a Lelkipásztorban lelkésztársaiknak, az Evangélikus Eletben pedig egyházunk népének.

Gondoljunk szeretettel és hálával, tisztelettel és megbecsüléssel nyugalmazott lelkésztestvéreinkre, biztosítsuk számukra a gyülekezeteknéláját és jóindulatát, tegyük erőssé önálló egyházi Nyugdíjosztályunkat és fejtsünk ki megfelelő tevékenységet nyugdíjasaink támogatására szolgáló országos offertóriumunk jó eredménye érdekében.

Azok a fiatalabb lelkésztestvérek pedig, akik idősebb lelkésztestvéreinket most felváltják, őrizzék meg a gyülekezet háláját és tiszteletét volt lelkészeik iránt s a megosztott paróchiákon teremtsenek békés, szeretetteljes testvéri együttlakoazást az öregekkel. Súlyos egyházi szégyen volna, ha ezeken a paróchiákon a társbérletek világa alakulna ki. Tartsuk kordában asszonyainkat is abból a célból, hogy a paróchiák csendje és békéje biztosíttassék. Nyugdíjas lelkészeink ezt a kívánságunkat bizonyára szintén megszívlelendőnek fogják tartani.

De az öregekhez szólva, hadd jegyezzük meg azt is, hogy ők pedig nyissanak utat valóban a gyülekezetben utódjuknak. Legyenek azon, hogy a gyülekezettel való kapcsolatuk fenntartása s a gyülekezet szeretetének élvezése közben önzően ne álljanak útjában az új lelkészeknek. Különösen vigyázzanak arra, hogy az új lelkészek által esetleg bevezetendő újítások, új munkamódszerek és új tartalmú igehirdetés érvényesülése ne azáltal gátoltassék, hogy a nyugdíjas lelkésztől származó bírálat támogassa az ellenállókat és maradiákat.

Lényegében egy igen szép és egyházunk egész erkölcsi és anyagi erejét egy kézbe fogott nemzedékváltást hajtunk végre, amelynek a megfelelő lelki hatása is ki fog alakulni. Helyesen sáfárkodtunk egyházunk rendelkezésére álló minden anyagi erővel, az állásokkal és a személyekkel, ha ez a folyamat jól lezárult. Amink van állásokban, paróchiákban és anyagi erőkbén, egyházi és állami háztartásból egyaránt, azt helyesen használtuk fel és osztottuk el egymás közt. Ez ennek az egész kérdésnek a legmateriálisabb, tehát legkézzelfoghatóbban kedvező alapja. Ugyanakkor kétségtelen, hogy a lelkésztestvéri közszellem és az egész egyházi közszellem nagymértékű megjavulását bizonyítja az egész eljárás.

Adjunk hálát azért a megértésért, amely egyházunkban minden érdekelt részéről megnyilvánult és megnyilvánul ebben a kérdésben. De köszönjük meg államunknak is, az Állami Egyházügyi Hivatalnak is, hogy ezt a sokáig halogatott, tömegesen előterjesztett lelkészi személyi kérdésünket oly nagy megértéssel és támogatókészséggel karolta fel.

D.

Tartsunk lépést!

Volt idő, amikor a lelkész a falu bölcs embere volt. Hozzá bátran lehetett fordulni bármilyen kérdéssel, gonddal, mert mindenhez értett és mindenben tudott megfontolt tanácsot adni. Amikor őszinte önbírálattal figyeljük mai életünket, akkor el kell ismernünk, hogy ugyancsak meg kell húznunk a lépést, hogy újra elmondhassuk ezt magunkról.

Az utóbbi évtizedekben körülöttünk a tudományok, a művészetek és a technika óriási lépésekkel haladt előre és irama egyre fokozódik. Mi pedig, úgy látszik, mintha lemaradtunk volna ebben az előrehaladásban. Amikor prédikálásunkban valamilyen kapcsolatba kerülünk ezekkel a dolgokkal, akkor leggyakrabban általánosságokba menekülünk, hogy leplezzük tudatlanságunkat. Még rosszabb a helyzet, ha önmagunk előtt sem akarjuk elismerni elmaradottságunkat. Ilyenkor ugyanis gögös és öntelt szavakat mondunk el, a hozzáértés és tájékozottság leplezetlen igényével, és az is előfordul, hogy szánakozó mosolyt keltünk vele.

A lelképásztor sajátos munkájában nem egyszer kénytelenek vagyunk az élet fontos kérdései mellett hallgatagon elmenni, vagy egyenesen a szakember segítségét kérni, mert magunk vagy bizonytalanok, vagy ismeretlenek vagyunk ezekben a kérdésekben. Arról ne is beszéljünk, hogy baráti beszélgetésekkor hányszor kerülünk kellemetlen helyzetbe, mert megdöbbenő élességgel kell észrevennünk, hogy a fejlődő tudományos élettel nem tartottunk lépést.

Nem sokkal derüesebb a kép akkor sem, ha a tudománynak arra a területére nézünk, ahol igazán otthon vagyunk. Teológiai műveltségünk gyatra, inkább kegyes érzésekben és szólamokban merül ki, mintsem tartalmas tudományban. Tudományunk is nem egyszer tudományoskodás. Teológiai irodalmunkról is jobbára azt kell mondanunk, hogy mai életünk felé gyenge, vagy néma a szavuk. Minden igehirdetőnek volt már keserűség a szívében, mert gyülekezete élő embereinek valóságos kérdéseire akart feleletet adni, de teológiai könyvei nem adtak hozzá segítségét.

Amikor mindezt elmondjuk, nem az a célunk vele, hogy egymást bántuk. Tudjuk, hogy találhatunk minderre mentséget is. Kedvét sem akarjuk szegni azoknak, akik lendülettel láttak hozzá, hogy behozzák az elmaradást, pótolják a hiányokat és ez a törekvésük eredményes is

volt. Örömmel kell üdvözölnünk minden igyekezetet, amely friss erővel akarja életre kelteni őseink evangélikus hitét és vezető tudományosságát. Minden kezdeti nehézség, vagy akár talán az első próbálkozások kudarca ellenére is buzdítanunk kell mindenkit, aki gyötrő gonddal igyekszik tudását emelni és élő kapcsolatba hozni hitével.

Szükség van azonban arra is, hogy ez az egyesek — még ha hálá Istennek, sokan vannak is — ügyéből mindnyájunk igyekvése legyen. Fel kell használnunk minden lehetőséget arra, hogy műveljük magunkat mindazokban a dolgokban, amelyekben gyülekezeteink tagjai művelik magukat. Nem szabad ezt a kérdést könnyelműen kezelni, hanem rendszeresen és tervszerűen kell foglalkoznunk vele. Igehirdetéseinkre lelkiismeretesen kell készülnünk, és pedig úgy, hogy mindig szemünk előtt legyen, kiknek prédikálunk: élő embereknek.

Mindannyiunknak össze kell fognunk és megfeszített erővel kell dolgoznunk azért, hogy teológiánkat és tanításunkat frissé, életképesse és hatékonyá tegyük. Törekedniünk kell arra, hogy egymás közötti megszólalásaink, vagy leírt betűink erősek és megtermékenyítők legyenek. Bátran el kell ismerjük és fel kell tárjuk kérdéseinket és őszintén kell keresniük rájuk a feleletet.

Az a mi megbízatásunk, hogy Isten igéjével hasznosan és üdvösségesen szolgáljunk azoknak az embereknek, akik benne élnek az élet folytonosan előrehaladó sodrában. Ha meg akarunk jelölni ennek a megbízatásunknak, akkor lépést kell tartanunk az élettel tudásunkban és tanításunkban egyformán.

Z. L.,

IGEHIRDETŐKNEK

Mielőtt szószerűre vinnéd bizonyosságaidat s hirdetnéd a hallgatóknak, tedd élő áldozatként az oltárra.

Figyeld a mindennapi életedet. Abban van igehirdetésed értelme.

Ne legyen igehirdetésed rakétatűz, amely a levegőben sziporkázik s elalszik, hanem olyan ige legyen, amiről azt mondják, hogy: azt átment a szívemen.

Légy először a magad lelkének gondozója, csak azután merészelj más lelkeket gondozni.

Eredj a gyülekezeted tagjaihoz amíg egészségesek, mert ha csak betegségük napjaiban nyitod rájuk az ajtót, halálmadárnak fognak nézni.

Sohse akard magad nyitogatni a szívek ajtaját. Várd meg, amíg az Úr megnyitja előtted. Mégis légy felszerelve kulcsokkal s próbálgasd, melyik illik a zárba.

Frommel

Istentiszteleti alapigék az 1952/53. egyházi évben

(Folytatás)

Délelőtti
alapige

Délutáni
alapige

Délelőtti
lekció

ISTEN KIJELENTETT TITKA.

Szentháromság v. A Szentháromság ismerete és szolgálata.

Ján. 17., 6—11. V. Móz. 6., 4—7. II. Pt. 1., 16—21.

ISTEN HIV MINKET.

Szentháromság u. 1. v. Figyelj a hívó szóra!

Ján. 5., 45—47. Ézs. 42., 18—21. Róm. 10., 13—17.

Szentháromság u. 2. v. Meg ne vessétek azt aki szól!

Mt. 23., 37—39. Ézs. 5., 20—24. Zsid. 12., 15—25.

Szentháromság u. 3. v. Bűnösöké a kegyelem.

Lk. 7., 36—50. I. Móz. 32., 21—30. I. Tim. I. 12—17.

Szentháromság u. 4. v. Isten hívása és földi hivatásunk.

Lk. 16., 10—12. Ézs. 48., 12—17. Gal. 5., 13—14.

Szentháromság u. 5. v. Hívás bizonyágtételre.

Lk. 8., 16—18. Ézs. 43., 10—15. Csel. 4., 31—37.

SÖTÉTSÉGBŐL VILAGOSSÁGRA HIVATTUNK

Szentháromság u. 6. v. Meg vagyunk kereszttelve.

Ján. 3., 5—8. Zsolt. 51., 9—11. Kol. 2., 12—15.

Szentháromság u. 7. v. Örökéletünk van

Ján. 12., 44—50. Ézs. 55., 1—3. I. Ján. 5., 9—13.

Szentháromság u. 8. v. Isten gyermekei vagyunk.

Mt. 5., 45—48. Jer. 2., 1—9. I. Ján. 5., 1—3.

Szentháromság u. 9. v. Krisztussal van közösségünk.

Ján. 15., 1—5. II. Móz. 32., 4—10. Zsid. 3., 12—14.

AKIKET ELHIVOTT, AZOKAT MEG IS IGAZITOTTA.

Szentháromság u. 10. v. Megigazolunk hit által.

Ján. 9., 24—38. Hab. 2., 1—4., Róm. 5., 1—2.

Szentháromság u. 11. v. Kegyelemre van szükségünk.

Lk. 17., 7—10. Jer. 9., 23—24. Fil. 3., 7—15/a.

Szentháromság u. 12. v. Isten igazít meg.

Mk. 10., 17—27. Ézs. 54., 7—10. Róm. 9., 15—16.

Szentháromság u. 13. v. A hit cselekedetek nélkül halott.

Lk. 13., 22—27. Ezék. 18., 1—9. Jel. 3., 1—6.

Szentháromság u. 14. v. Test és Lélek.

Ján. 6., 60—66. Jób. 32., 4—9. Róm. 8., 6—11.

Szentháromság u. 15. v. Isten, vagy a mammon?

Mt. 6., 19—21. Ámos. 6., 1—7. I. Tim. 6., 6—11.

Szentháromság u. 16. v. Krisztusban elrejtett élet.

Mt. 6., 1—6. Ámos. 5., 21—24. Kol. 3., 3—7.

Szentháromság u. 17. v. Keresztyén egység.

Ján. 17., 20—26. Ézs. 2., 1—5. I. Kor. 12., 12—26.

JÁRJUNK ELHIVATÁSUNKHOZ MELTOAN!

Szentháromság u. 18. v. Szeretetben.

Ján. 15., 9—14. Mik. 6., 6—8. I. Ján. 3., 18—24.

Szentháromság u. 19. v. Munkában.

Mt. 12., 9—14. Préd. 4., 8—12. Csel. 20., 32—35.

Szentháromság u. 20. v. Megszentelt életben.

Lk. 14., 25—35. Ézs. 29., 19—24. II. Thess. 2, 13—17.

Szentháromság u. 21. v. A hit harcában.

Mk. 9., 14—29. Hós. 2., 17—22. Zsid. 12., 1—6.

Szentháromság u. 22. v. Megbocsátásban.

Lk. 22., 31—34. Jer. 33., 8—9. II. Kor. 2., 3—11.

Szentháromság u. 23. v. Két világ polgáraiént.

Ján. 17., 11—19. Jer. 20., 7—13. Tit. 3., 1—8.

CÉLEGYENEST IGYEKEZÜNK A FELÜLRŐL VALÓ ELHIVAS JUTALMÁRA

Szentháromság u. 24. v. Az élet felé.

Mt. 7., 13—14. Zsolt. 16., 6—11. I. Tim. 6., 12—16.

Szentháromság u. 25. v. Az ítélet felé.

Lk. 12., 54—59. Zsolt. 103., 6—13. Jel. 20., 11—15.

Szentháromság u. 26. v. Az Eljövendő felé.

Ján. 5., 26—30. Ézs. 61., 10—11. Jel. 21., 6—8.

Szentháromság u. 27. v. Az új teremtés felé.

Mk. 13., 24—27. Mal. 4., 5—6. Jel. 21., 1—5.

MINDENT ISTEN DICSŐSEGÉRE!

1. Reformáció ü. Az evangélium világossága.

Lk. 12., 1—10. Zsolt. 36., 6—11. II. Kor. 4., 5—7.

2. Aratási h. Istenfélelem és megelégedés.

Mt. 6., 11. Zsolt. 23. Fil. 4., 10—13.

3. Biblia vas. Amik Felőle megirattak.

Ján. 20., 30—31. Ézs. 8., 11—17. Csel. 8., 26—38.

4. Sajtó vas. Evangéliumot mindenkinek!

Ján. 21., 24—25. Jer. 36., 1—8. I. Kor. 2., 1—2.

5. Gyülekezeti segély v. Áldozatokban gyönyörködik az Isten.

Lk. 21., 1—4. II. Móz. 36., 1—6. Zsid. 13., 12—16.

Igehirdetések

Husvét u. 4. vasárnap

Máté ev. 21, 14—17.

EMBEREK AZ ÚJ TEMPLOMBAN

Vakok, sánták, főpapok, írástudók, gyermekek és Jézus. Egészen különös csoportosítása a szereplőknek. Így együtt még nem találkoztunk velük. Gyakran látjuk Őt a vakok, sánták, betegek társaságában, amint gyógyító kezét reájuk helyezi, hiszen azt mondhatnánk, egész élete gyógyítás munkája volt. Látjuk azután Őt a farizeusok, írástudók, főpapok között, amint vitatkoznak, nem mintha Krisztusnak vagy megváltói munkájának vitára lenne szüksége, — és dőlnek össze érveik, Krisztus pedig fénylik előttünk, mint Igazság. Ritkábban látjuk, amint gyermekekkel van együtt, és a féltékenykedő tanítványok szeme láttára áldja meg őket. De ilyen különös együttlétben soha nem szemlélhetjük.

Rendkívülivé pedig azért válik ez az együttlét, mert közvetlenül a templomtisztítás után történik. Tehát akkor, amikor Krisztus Messiási hatalmánál fogva a templomból, Atyjának házából kiűzi az nem oda valókat, akik e hajlékot megszenteltetik. Jézus nem emberi erejéből és hatalmából cselekedett és a templomot nem azért tisztította meg, hogy egyszersmindenkorra üres legyen, hanem hogy a nyitott kapun keresztül mindenki Hozzá jöhessen.

Nagyon jól tudjuk, hogy a templomtisztítás története Jézusnak azon cselekedetei közé tartozik, amellyel egyszersmindenkorra kívánta megmutatni, hogy nemcsak a bűnösöket, de a templomot, de a egyházat, a gyülekezetet is megtisztítja. Isten, aki a bűnt gyűlöli, az egyházban sem tűrheti meg, és hozzátehetjük, hogy főleg ott nem. A történelem során ez a cselekedete vált prófétikus cselekedetté. Isten ugyanis nemcsak az egyesek bűnét nem nézhette el, hanem és főként «a templom», az egyház és gyülekezetet bűnét. Ismételten alkalmazta szigorú ostorát, megsuhogtatva és végigkorbácsolva rajta, hogy tisztává tegye. Ilyen templomtisztításnak, ilyen, az egyház felett gyakorolt ítéletnek tanuja az egyháztörténelem és tanúi vagyunk mi magunk is.

Azt látjuk igenkben, hogy a megtisztított templomba mennek most emberek, különböző céllal és érülettel; a megtisztított templomban vannak emberek, különböző felismerésekkel, meglátásokkal. Elsősorban persze azok mennek Hozzá, akiknek szükségük van az Ő segítségére; a vakok, sánták. Ezekről az emberekről az evangélista nem ír bővebben és nem tudósít bennünket részletesen, de minden bizonynal eddig csak a templomon kívül voltak. Azért kívül, mert koldusok voltak. Az élet nyomorultjai, kitaszítottjai, nincstelenjei, rongyosai. Nem is volt bátorságuk ahhoz, hogy a fényesen, sokszor pompásan öltözött polgárok között megjelenjenek rongyaikban. Most azonban új lehetőség kínálkozott számukra. A régi templom képe megváltozott és ők is bemehettek. Elképzelhetjük a sántikáló, a vakon tapogatózókat sietését, amint közeledtek Jézushoz. Kérhették tőle a legnagyobbat: gyógyulásukat; kérhették tőle az új élethez a segítséget. Tudják, hogy amíg Jézus ott van, senki sem «nézi ki» őket, mert hiszen az, aki most reájuk tekint, könyörülettel és irgalommal veszi körül

őket, megbocsátja bűneiket, visszaadja az életkedvüket. Olyan hatalmas szeretetet kapnak Krisztustól, amelyből — érzik — másoknak is bőven jut.

Hogy mindez a templomban történt és történhetett, hogy mindez a megtisztított templomban lett nyilvánvalóvá, ez számunkra a döntő. Amikor Isten megtisztítja a templomot, az egyházat, a gyülekezetet, akkor azt nem lerombolja, hanem pontosan értsük így: megtisztítja. De ugyanakkor kinyitja a kapukat, hogy azon necsak a világosság áradjon be, hanem «a kirekesztettek», az elesettek, a nyomorultak bejöhessenek és ott helyet kapjanak és egyúttal gyógyulást sebeikre és választ kérdéseikre. Így nyitotta meg Isten napjainkban is az egyház kapuját, hogy «a vakok és sánták» most bejöhessenek.

De ott vannak a «régi világ», a régi templom képviselői is. Egyideig csak szemlélődnek, tekintetükkel mérik fel az új helyzetet. Megvetőleg néznek végig a názáreti Jézus egészen új ígéhirdetésén, sérti a fülüket és hangzavarnak tűnik az új zsoltár, míg végre kifakadnak: «Hallod, mit mondanak?» — és az evangélista frappáns rövidséggel fejezi ki belső világukat: «haragra gerjedének». Főpapok és írástudók! A népnek és a templomnak a vezetői nem tudnak beleilleszkedni az új, a megváltozott formába: különös emberek az új templomban. Nem tudják jó szívvel venni a nyitott kapukat, ahol a tömegek bejöhetnek, hogy a Messiással találkozzanak. Bennük harag ég.

Vizsgáljuk meg őszintén gyülekezetünk életét, nem é-e ott is harag egyesek szívében, mert Isten a megtisztított templom kapuit kinyitotta. Ha égne, gondoljunk arra, hogy Krisztus éppen azért jött, hogy az ajtók és kapuk mindig nyitva legyenek és azon mindenki bejöhessen. A haragunkkal együtt azonban menjünk ki és kérjünk tőle csendes jó szívet, amelylyel azután ismét bejöhetünk.

Vannak még mások is ott a templomban! Jóleső, meleg érzés tölt el bennünket, hiszen szemünk fénye: a gyermek is ott van. Azok, akikről másutt azt mondja Jézus: «ilyeneké a mennyeknek országa». Ezek felismerik benne az Üdvözítőt, ezért hozsannáznak. Isten különös ajándéka, hogy a gyermekek ajkát nyitotta meg hozsannára. Példát nyújtott a fesztelen újjongásra, hogy a megtisztított egyházban ilyen szabadon adhat dicsőséget Istennek, ilyen gyermeki újjongással köszönheti Dávid Fiát, aki szabadítótul adatott a népnek, az egyháznak, a gyülekezetnek, a híveknek. Krisztus segítségét, Krisztus ajándékát, Krisztus emberek felé fordulását így hozsannázhatjuk. Így újjonghat, ilyen önfeledten, gyermeki buzgalommal ma is a «templom». Isten gazdag ajándéka, amely jelen van Jézus Krisztusban az új, a megtisztított gyülekezetben, indíttson bennünket is hozsannázásra, hogy ő az övéi között van, hogy ő az övéit nem hagyja, hogy ő az övéiért mindent megtett és megtesz. Ezt kell felismernünk. Nem a keserű, haragos, a régi formákat visszakívánó szívvel, hanem vidám, derűs lélekkel, amely által észrevettük az új formákban Isten könyörületes munkáját. Ebbei a templomban, egyházban találjuk meg helyünket! Ebben a gyülekezetben építsük jövőnket! Ezért a gyülekezetért fáradjunk és törődjünk, de ilyen gyermeki lelkesedéssel, buzgalommal, ilyen gyermeki bizalommal, felemelt fejjel, hozsannázó ajakkal, mert Dávid Fia, aki az Úr nevében jött, a miénk, vezet minket, megtart bennünket és áldásával kísér.

Amén

Husvét u. 5. vasárnap

Lukács ev. 18:1—8.

A KÖNYÖRGŐ GYÜLEKEZET

A példázat csak értelem szerint alkalmazható. A 7. vs. szövegében nem a kiválasztottakért való bosszúállásról, hanem a nekik szóló igazságszolgáltatásról van szó.

Az özvegyasszony valamilyen oknál fogva céltáblája az ellenségeskedésnek, bántásnak. A magában való sírás nem könnyíti meg a helyzetét, se a szomszédoknak való panaszkodás. Helyzete már tűrhetetlen, hiszen támasza; védelme nincsen, saját erejével lehetetlen. Csak olyan valaki képes őt megvédeni, akinek erre hatalma van s akinek ez kötelessége: a bíró.

Csakhogy a bíró lelketlen ember. Nem gondja a mások baja. Lelkiismerete nem gyötri emiatt, hiszen «Istent nem ismer», szeretet sem él benne mások iránt, «embert nem becsül». Hivatalánál fogva azonban kénytelen hallgatni az özvegy siránkozását. Elküldi egyszer, amaz pedig visszajön másodszer is s ki tudja még hányszor... Allhatatos a maga bajának előadásában. «Gyötri» a bírót, aki ezt végül is megunja, hatalmát érvényesíti, igazságot szolgáltat akarata, természete, szokása ellenére! Így menekül meg az özvegy a bántalmazóktól s békességben hazatérhet. Érdemes volt zaklatni a bírót.

A példázatnak, ennek a szokatlan szövegű történetnek (I. Lk. 16:1—13.) lelki tartalmát, tanítását Jézus előre összefoglalja az 1. versben: mindig imádkozni kell!

1. Az özvegyasszony azt a gyülekezetet jelképezi, amelyet szorongat a bűn, kísértés, halál. Áldott szorongattatás, mert arra kényszeríti, hogy lássa saját erőtlenségét, tehetetlenségét, azt, hogy nincs önmagából való ereje. Természetes gyengesége van. Külső támasza nincs. Szervezetlensége, vagyona, sokasága, történelme, tudománya, bölcsessége együtt véve annyi, mint egy szegény, egyedül élő özvegyasszony: csupa képtelenség, reménytelenség, hatástalanság... Keresnie *kell* azt, Akinek van hatalma őt védelmezni, számára igazságot szolgáltatni, ha csak nem nyugszik bele az elveszettségbe.

2. A bűn szorongattatása teszi a gyülekezetet imádkozóvá, megszólalóvá, Isten felé fordulóvá. Különbözik eszébe se jutna. (L. bibliai példák, életből vett tapasztalatok...)

3. A könyörgésre nem jön mindig azonnal felelet, különösen arra nem, hogy a gyülekezet a bűntől való szorongattatástól végképpen szabaduljon «Isten napja» által. Ez a gyülekezetnek Istentől való szorongattatása, próbája. Ilyenkor erősödik a kétségbeesés, kételkedés, hitetlenség. Ezt azonban Isten nagyon jól tudja. (I. Kor. 10—13.).

4. A próba a hit próbája. «Aki tehát imádkozni akar, vizsgálja meg magát, hogy csakugyan hiszi-e, vagy pedig kéti a meghallgatást? (Mk. 11:24.). Semmit sem adhatunk az olyan embernek, aki nem nyújtja ki a kezét... Istent imádságodban soha se kísértsd. Ne szabj eléje se időt, se mértéket, se célt, se módot, se személyt, kikötve, hogy mikor, hogyan, mivel segítsen... Még a látszat ellenére se kételkedj...» (Luther.) «Az imádság nem arra való, hogy megkérjem Istent: szentelje és áldja meg az eszközöket, amelyeket saját terveim végrehajtásában akarok felhasználni, hanem arra, hogy kérjem Istent: mindent Ő maga vigyen véghez» (C. H. Mackintosh.). Vagyis: az imádságban a szívverés az engedelmes hit.

5. Mire épül ez a hit? Isten szavára és cselekedetére. Itt a különbség

a bíró és az Isten között. A bírónak kötelessége segíteni az özvegyen s ezt az asszony követelheti. A gyülekezetnek nincs mire hivatkoznia. Nincs jogszerű kapcsolata Istennel. A különbség, amely a bíró és az özvegy között mutatkozik, még nagyobb a szent, felséges Isten és a bűnösök gyülekezete között. Mindig imádkozni kell! — de az imádság eredményének bizonyossága nem az «éjjel-nappal» tartó folyamatosságában van (ez az imamalmok győzelmé lenne!), hanem Isten szavában, biztatásában cselekvésében, szüntelen tartó szeretetében, az áldozásban, amelyet Jézusban adott a választottakért. Erre a szeretetre, kegyelemre épül a hit.

6. Az az imádság, amely az engedelmes hit cselekedete, türelmesen várakozó. Türelmes, mert bizonyos a meghallgatásban. Ez nem nemlőrődöm-ség, fellángolás és lelhadás, hanem cselekvő türelem Isten felé állandó harcra indulás (Jákob!) és bizadalmas várakozás az Istentől jövő válszra.

Az özvegy egy szorongatott, fáradhatatlanul könyörgő és végülis megmentet! asszony volt Legyen ilyen a gyülekezet! Amen.

Áldozócsütörtök

Ján. 20, 16 — 18.

AZ ÚRRA NÉZŐ GYÜLEKEZET

Áldozócsütörtök, Jézus mennybemenetele, Isten tervének nagy fordulója. *Hidépítés fejeződött be.* A földet a mennyel összekötő híd. Ezt a hidépítést megelőzte Isten könnye a kereszten, Isten szeretete vitte tovább a húsvéti nyitott sírnál, és a mennybe visszaerő fiú vitte teljességre! Áldozócsütörtök, Isten mosolya. Hidépítésének utolsó fázisa...

Nem így a gyülekezet, amely ugyan húsvéti felől jön, Isten könnye és Isten szeretete nagy tényéből, de Isten mosolyát már alig, alig érti, Isten mosolya alig-alig tökröződik arculatán, és így a *mennybe visszatérő Jézussal szemben sincs hívő magatartása!*

Jézus mennybemenetelének tényét hitellenül fogadó gyülekezet: Magdalai Máriák gyülekezete. Nem sejtli, hogy Jézus mennybemenetele már a húsvéti üres sírnál kezdődik. Magdalai Máriának és az ő személyében típusá vált gyülekezetnek, nincs tapasztalása arról, hogy

1. a mennybe menő Jézussal már a húsvéti üres sírnál lehetett és lett volna találkoznia! Húsvéti nemesak kezdete, de előfeltétele is a mennybemenetel tényének. A mennybemenő Jézus csak akkor «valóság» számunkra, ha már feltámadása is «valóság» lehetett.

Miért nincs diadalmas ünneplés áldozócsütörtökön? Magdalai Mária magatartásából kapjuk meg a választ, aki *a húsvéti sírnál csak a — holt — testet kereste!* Egyetlen nagy problémája, szomorúságának oka az, hogy nem találta a holttestet!

A hitben gyenge gyülekezet is úgy látja, elvesztette Urát. A gyászra még hajlandó lett volna! Ha holttestet talált volna, az megnyugtató, mert igazolná földi látását. «Végzetszerűséget» elfogadna, de a diadalmas élet meghaladja értelmét és hitét! Holttestet keres, mert — szerinte ez a logikai vonal! Holttestet, az — ÉLET világában! Merő logikátlanság...

De a logikai vonalat Isten sem adta fel! Asszony által történt a bűntérhódítása, asszonynak kell elsőként találkoznia a bűnt legyőző Krisztus-

sal. Aki a biblia szerint elsőként szolgált a sátánnak ebben a világban, annak kell elsőként szolgálnia a mennybe menő Krisztusnak!

Az Írás szerint a gyülekezet Isten «hűlenné vált asszonya». A gyülekezetnek kell tehát elsőként ismét a hűség útjára lépnie, hogy kriptaszag helyett az élet jó illatát lehelhesse, szomorúságból örömré, gyászból megnyegzői ünneplésre jusson!

Jézus maga mondta: «Szomorkodhat-e a násznép, míg vele van a vőlegény?» Isten eljuttatja a Magdalai Máriák gyülekezetét a násznép örömehez!

Ezzel indul Áldozócsütörtök!

De nem maradéktalanul!

A Magdalai Máriák gyülekezetének még egy csalódáson kell átesnie! Ettől nem kímélheti meg Ura, hogy szemei — látásra nyiljanak meg!

Ez a második csalódás:

2. *A mennybe menő Jézussal többé nem emberi módon, emberi formák között lehet és kell találkoznia!* Amikor az elveszettnek hitt Jézus egyszerre ismerőssé válik — két szó: «Mária» — «Rabbuni» által, — Mária már tudná, mit kellene cselekednie! Oda kellene borulni Jézus lábai elé, átölelnie lábait és örömkönyveket hullatnia, ahogyan azt azelőtt is tette. Ekkor Jézus rádöbbent a második csalódásra: *nem tehet többé úgy, mint azelőtt!*

Áldozócsütörtök a ma gyülekezete számára is azzal kezdődik, hogy Jézus elkezd az övéit nevükön szólítani. «Ne felj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!» És. 43:1. Mint mély álomból, tompa kábultságból ébrednek az övéi. Ezzel bizonyosságát adja annak, hogy nem szünt meg Pásztorunk lenni! «A jó Pásztor ismeri az övéit», nevükön szólítja őket. (Ján. 10:3—4.). *Honnan várod Jézus hangját?* Az elmúlt halál birodalma felől nem várhatod. Nincs ott többé. Csak az — ÉLET oldaláról! Úgy lehet éppen mögötted van és halkán mondja nevedet...

De áldozócsütörtök a ma gyülekezete számára is azzal folytatódik, hogy a mennybe menő Jézussal találkozott gyülekezet nem tehet többé úgy mint azelőtt! *«Azelőtt» — lehetett tapasztalatokra építő hitet kérni! «Azelőtt» az odaborulás, a hódolat lehetett sablón, kőznapi eseménytelen «szokás». Húsvét óta — ünnep-szakába megy! Húsvét óta kivételes ajándék. Húsvét óta Isten — tapasztalatokon felüli hitet kíván!*

«Ne illess engem, mert nem mentem még fel az én Atyámhoz...» (A latin fordításban is így olvassuk: «Noli me tangere!») Ez azonban semmiképpen sem a testi «érintésre» vonatkozik. Inkább, kissé szabadon, úgy kellene értelmeznünk: «Ne tartsál vissza engem!» (Hiszen még ugyanazon napon, a tanítványoknak megengedi, hogy illessék!) Jézus szavait akkor értjük helyesen, ha úgy értelmezzük: «Ne tartsál vissza engem, én *nem erre a földi életre támadtam fel! Nem úgy, mint Lázár!*» Ebben benne van az, hogy a mennybe menő Jézussal való találkozás olyan hitet munkál, amely *több, mint a szemek és kezek érzékelése!* Teljes életközösség Övele!... (Az ó-protestáns dogmatika is így értelmezi: «Nec terrestri contactu, sed spirituali».)

Ez vezet alapigénk következő igazságához:

3. *A mennybe menő Krisztussal csak úgy lehet a gyülekezetnek életközössége, ha valóban felment a mennybe!* Ha nem tartotta vissza a föld! A föld nem lehet a Jézussal való maradéktalan közösség színhelye. Itt még meg kell vívni a hit harcát, itt még kísértelen a múlt bűnei! Ha Jézus erre az életre támadt volna fel, akkor ma nem állhatna mellettünk a hit harcában.

«Felmegyek az én Atyámhoz!» Ez a «fel» nem helyhatározó szó. Fel = át! A látható, a tapasztalható világból át a láthatatlan, tapasztalatokon felüli világba. A kételkedő, csak tapasztalatokra építő emberi szem számára képtelenség, a hívó számára csak — egy lépés!

Az az Atya, akihez Ő felmegy, nekik is Istenük és Atyjuk! A Magdalaí Máriaék gyülekezetének is. Ezért nevezi őket «testvérei»-nek. Ez az új elnevezés azt jelenti, hogy a mennybemenettel nem szakadnak meg a szeretet-kapcsolatok!

4. *Akinek viszont teljes közössége van Vele, az azonnal munkába áll: bizonyágtevőjévé válik!* Magdalaí Máriaék így lesznek — igehirdetőkké! Húsvétalan gyászba így világít bele a diadalmas élet öröm-sugara...

A világ várja a bizonyágtevőket! Isten az Ő teremtett világát nem pusztulásra, halálra, hanem életre hívta el. Isten nem a háborúságnak, hanem a békességnek Istene! A mai világ és a mai ember, aki már annyi vért látott áhítozik a békesség hirdetésére, a békesség országának megvalósulásá után!

Jöjjenek a békesség követői!

Álljanak elő a békesség Istenének bizonyágtevői, a mennybemenő Krisztussal találkozott, élő gyülekezetből... Ámen.

Husvét u. 6. vasárnap

Luk. 24, 44—49.

ÍGY VAN MEGÍRVA

Így volt megírva a sors könyvében, szokták mondani gyakran az emberek. Valamiféle homályos sejtés mondatja ezt velük. Mintha az életünket sötét sorshatalmak kénye-kedve irányítaná. Pedig nem így van. Nincsen a sorsnak könyve, amibe előre bejegyezték volna életünk eseményeit, amelyeknek könyörtelen bekövetkezése elháríthatatlan végzetként lebeg fejünk felett. Hanem igenis van az Istennek könyve, s mindaz, amit sorsunk felől tudnunk szükséges, az Ő könyvében van megírva felőlünk; a Bibliában. A titkok az Uréi, ami Istenünkéi, s a megfejtés is önála van leléve. Életünk titka és értelme Istenben van. Tőle tudhatjuk meg, hogy honnan jövünk és hová tartunk, mi az életünk értelme itt a földön, ebben az időben, a bölcső és koporsó között és mi vár reánk azután. Életünk minden kímzó kérdésére, szívünk győtrő szorongásaira a Biblia nyújt megnyugtató és lélelges feleletet. Mindaz a felelet, amit Isten nekünk a Szentírás lapjain életünk kérdéseire ad, egy névben foglalható össze: Jézus Krisztus. S amit Isten az Írásból nekünk üzen, nem érthetjük meg másképpen, csak az élő, jelenvaló, bennünk munkálkodó Jézus Krisztus által. A Biblia Jézus Krisztusról szól és a Biblia csak Jézus Krisztus által szól meg.

Az egész Biblia Jézus Krisztusról szól. Csakugyan így van ez? Első hallásra nehezen érthető és elfogadható ez a mondat. Pedig így van. Gondoljuk csak meg: az egész Szentírás Isten üdvtervéről szól. Vagyis arról, hogy Isten kezdetől, mindjárt az ember bűnbeesése után, elhatározta, hogy megmenti az embert. S a Szentírásban nem egyébről hallunk, mint ennek az embermentő tervnek a hirdetéséről, és arról, hogyan váltotta ezt a tervet Isten valóra. Ennek a tervnek a magva pedig az, hogy Isten elhatározta: Szabadító küld a világra. Olyan valakit, akinek a személyében Ő maga

száll síkra érettünk. Isten személyesen jelenik meg az emberi történelem porondján. A földnek egy meghatározott sarkában, egy bizonyos időpontban Isten maga jelenik meg közöttünk, hogy helyreállítsa a megszakadt közösséget. Egyszülött Fiában, Jézus Krisztusban cselekszi ezt. Ugy cselekszi, hogy kiválaszt magának néhány embert: Ábrahámot, Jákobot, s népet terem belőlük. Ennek a népnek a történetében készíti elő az Üdvözítő eljövételét. Ugy jelenik meg, mint Izrael Felkentje, Messiása, a Krisztus. Amikor elérkezik az arra kiszemelt időpont, megszületik Betlehemben és fölnevelkedik Názáretben Mária gyermeke, József neveltje, Dávid leszármazottja, akinek neve is mutatja hivatását: Jézus, azaz Szabadító. Mindaz, ami karácsony éjszakájá előtt történik, ezt készíti elő. Az Ő útját egyengeti, jöttét jelenti. A törvény a reá való készület és várakozás iskolája. Izrael minden prófétája az Ő követője. A kegyesek reá várakoznak, hívők imádsága Őt sóvárogja, zsoldárok róla zengenek. Az egész emberiség története kapcsolatban van vele, tőle és benne nyeri értelmét. Ő a világtörténelem forduló pontja.

Azt azonban, hogy ez így van, csak Tőle magától lehet megtudni. A tanítványok bizonyos bibliaolvasó emberek voltak, benne éltek a Biblia világában. Mégis éppen a döntő pontokon teljesen értetlenül állottak Jézus életének titka előtt. Felismerték ugyan benne a Messiást. De, amikor elindult a szenvedés útján, csak kételkedve és vonakodva követték. A Gecsemánó kertjéből megriadva futottak szét. Csak egy merészkedett közülük a kereszt alá. A Mester halála megzavarta terveiket és feldulta szívüket. Egy világ omlott össze bennük, amit felépítettek maguknak Jézusról és önmagukról, a dicsőség és boldogság tündéralma, Isten országának diadalmas megvalósulása. Meghalt Jézus és mindennek vége, «pedig mi azt hittük, hogy ő az, aki meg fogja váltani Izraelt» (21. v.). Ismerték ők a Bibliát s vélték is érteni, pedig félreértették. Éppen azt nem értették meg az írásból, hogy így kellett szenvednie az Isten Felkentjének és harmadnapon feltámadnia. Magának a feltámadott Jézusnak kellett hozzájuk szegődnie és megnyitnia elméiüket, hogy megértsék azt, hogy Isten üdvtervének közepe. Isten érettségünk való cselekvésének veleje Jézus Krisztus keresztje, és üres sírja, nagypéntek és húsvét, bűnből, halálból, kárhozatból való szabadulásunk fundamentuma.

Ma sem értheti meg ezt magától senki! Ha csak Ő maga nem jön Szentlelkével szívünkbe s nem nyitja azt meg Önmaga előtt. Hétpecsétes titok marad előttünk a nyitott Biblia. Nem nyújt eligazítást életünk nagy és kicsiny kérdéseiben, nem mutat utat a hétköznapi ütvészítőiben és a nagy keresztutak döntéseiben. Nem ad világosságot, mert nem látjuk a fáktól az erdtől: nem találjuk meg a Bibliában Jézus Krisztust. Nem ismerjük fel az Írás közepét és magvát, alkiből minden szétsugárzik, mint naphól a fény, aki felé minden tart, mint küllők a tengely felé; akiben minden titok megoldódik, minden homály eloszlik, minden értelmet nyer. Az a mi szívünk legmélyebb titka, hogy ajtaja csak belülről nyílik s a kulcsa Jézus Krisztus kezében van. Nincs már segítség, felülről való erőnek kell belénk áradnia, hogy megnyílhassunk Isten számára. Hitre kell jutnunk, szoktuk mondani. Igen, de hitet is csak Isten Szentlelke adhat. Akkor, ha ezt a felülről való hitet elnyertük, értjük csak meg, hogy így volt megírva, így kellett lennie. Nem véletlen, vakors, keserű tragédia volt Jézus halála, hanem Isten üdvtervének döntő győzelme. S ez lett nyilvánvaló húsvét reggelén: *Isten győzött a bűn, halál, kárhozat felett. Jézus életet szerzett nekünk.*

Ezért értették meg a tanítványok húsvét napjának alkonyatán. *Feltáruult előttük Jézus szabai nyomán Isten üdvtervének egész szédítő látképe: az út, ami húsvéthoz vezetett, az út, ami ott kezdődik a kereszt s az üres sír*

lövében: az egyház útja a világban, a népek között. Jeruzsálemből indul ez a keskeny ösvény s a végtelenbe vész. Világrészeket fon be és óceánok felett ver hida! Templomok tornyai nőnek ki a földből és Krisztus keresztje óriásira magasodik. Tizenketten indultak el, milliók kelnek nyomukba. Vértanuk véréből szent magvetés, világegyház támad. *Bűnbocsánat Jézus nevében minden embernek, — ez a nagy üzenet, a hallatlan híradás* amivel követői útrakelnek. Isten szereti a világot, Isten szíve az emberért dobog. — *az Atya hazavár, térjetez haza és higgyetek, ennek az örömhírnék.*

Egy hét múlva pünkösd ünnepe lesz. Isten fel akar ruházni minket felülről való erővel. A Szentlélek Úristen készül szállást venni nálunk. Meg akarja nyitni szívünket, értelmünket, hogy érthessük az írásokat, hogy hitre juthassunk és üdvözölhessünk. Ez az Atya ígérete és ő beteljesíti azt. Jövel Szentlélek Úristen! Amen.

Pünkösd I. ünnepe

Luk. 11, 4—13.

VESZTEK SZENTLEKET AJÁNDÉKUL

«Legdrágább ajándékedért, Könyörgök, Istenem! Szentlekedért, vigaszodért, Óh add ezt énnekem!» Így énekel a gyülekezet pünkösd ünnepén. Miért a legdrágább ajándék? Ha hallunk is Jézusról, az egyetlen Segítőről, nem a miénk a segítsége. Szentlélek nélkül sem hinni, sem bízni Jézusban nem tudunk. Benne élhetünk születésinktől fogva a keresztyénségben, és nem vagyunk mégsem keresztyének. Mint a folyóban a kavics, csak a felszínen, látszólag tartozik a vízhez, belül száraz és kemény. Templomunk, de hétköznapiaink nem ragyog az Istennel való közösségünk ünnepi szépsége. Naponta olvassuk az Írást, de nem ejt az ígé foglyául boldog szabadságra. Imádkozunk és visszahullanak szavaink kemény szívünkre, mint a feldobott kövek. Tanácsul kapjuk és tanácsként tovább is adjuk Isten rendelt feremtő szavát és mégis zűrzavarban élünk. Régi és új bűnök zavartalanul garázdálkodnak életünkben és a kísértés mindig nagyobb az ellenállásunknál. Meg vagyunk kereszteleve és mégsem a Krisztus hatalmában futjuk pályánkat. Vesszük az úrvacsorát és még sincs sem Istennel, sem egymással igazi közösségünk. Énekel az ajkunk, de szívünk örömtelen. Ezer mentséget keresünk és találunk Isten világos parancsa iránti engedelmességünk megszégésére. Atyánk a tökéletes szeretet, s mi a gyűlölködés engesztolatlan fiai. Urunk a megváltó kegyelem, mi a világ bűnhődésének irgalmatlan hírdetői. Jézus Krisztus elénk állt a harag áradásának isteni ítéletnapján, mi pedig Jézus Krisztust takarjuk el Istent kereső emberi szívek elől. *Ezért kiált a gyülekezet pünkösd napján Szentlélekért, mint a legdrágább ajándékért!*

Az ajándék nem jár. Különben nem lenne ajándék. A munkáért jár a bér, a szolgálatért a zsold. A Szentleket azonban nem lehet megérdemelni és megszoigólni. Nem örökölhettük és nem hagyhatjuk örökségbe. Semmiféle jogot nem formálhatunk rá és nem kényszeríthetjük Istent az ajándékozásra. Isten — Isten, azaz keze nincs megkötve sem a világ, sem az egyház felé. Nem mi rendelkezünk Óvele, hanem Ó rendelkezik velünk! A Szentlélek ajándék. Csak így kaphatjuk. Csak így adja Isten. Ne gondold

hát, hogy a tiéd természettől fogva, Keresztyén nevelte-leseid sem eredményezhette. Emberektől hiába várod, szónoki varázsként nem árad rád. Nem azonos forró levegőjű konferenciái estek tömegélményével. Lenről, fölünk nincs út elnyeréséhez. Ezt jelenti a bűn. Tudatában vagyunk-e igazán? Kendőzés nélkül látjuk-e menthetetlenül elveszett helyzetünket? Akkor és egyedül akkor evangélium, azaz drága örömhír számunkra, hogy Isten Szentlelkét ajándékba adja. Felragyogott Isten jókedvének esztendeje Jézus

Kinek adja Isten ajándékba a legdrágábbat, Szentlelkét? Annak, aki Krisztusban és ajándékba adja a legdrágábbat!

kéri. Nem számít semmi, ezen mulk egyedül minden: aki kér! Színesbőrű vagy fehér, egyszerű vagy magas képzettségű, egyházfejedelem vagy mosóné, óh itt, nincsen személyválogatás. Aki kér! Itt a térdeplésben és a kinyújtott koldustenyérben, a zörgetésben és rimánkodásban együtt vagyunk. Tarts Isten előtt gyors vizsgálatot imáid fölött s valid meg őszintén: *imádkozó-e Szentlélekért?* Az egyház imádságában a «cantus firmus» mindig a Szentlélekért való könyörgés volt. Nem pünkösdkor, hanem az egész egyházi esztendőben. Imádkozni Szentlélekért, hogy egyáltalán imádkozhassunk. Imádkozni Szentlélekért, hogy az ígértetés vezetékén keresztül áradjon a gyülekezetre. Imádkozni Szentlélekért, hogy bibliaolvasás közben Jézus szelid szeme ragyogjon reánk és a szövegben a felszendüljön szava.

Bátran kérd és bizalommal zörgess Szentlélekért. Még feltételezni sincs jogunk kérésünk mellőzését. Hiszen kinek jutna eszébe közülünk, «gonosz létűek» közül, uszonnakenyeret kérő gyermekünk kezébe követ nyomni? Ha számunkra természetes fiaink megajándékozása és kérésük teljesítése, ki merészelné Istent magánál alábbvalónak tartani?! Megrendítő a Mester példázó szava. Egyszerre elsepri szívünkéből a kicsinyhitiséget. Óh, nem csak egyszer régen, hanem ma és itt kész adni Isten ajándékba Szentlelkét! Nem az apostolok kívánsága volt, hanem Isten irgalmasságából mindenki nyeresége, aki csak kéri. Amilyen természetes a megéhezett gyerekek kenyeret kérni és amilyen természetes az édesapának karójt szelni kérő szavára, éppen ilyen természetes a keresztyén ember életében a Szentlélekért való könyörgés és éppen így akarja adni nekünk Isten.

Hogyan kapjuk meg személy szerint Isten legdrágább ajándékát? Miközben kérjük, reánk árad mennyből jövő szélként, kisépri szívünkéből az aggodalmakat és félelmeket, erővel tölt meg és bátorsággal. Miközben kereszünk és éppen a Szentlelket éhezünk és szomjazzuk, elégítettünk meg Vele. Miközben zörgetünk a küszöbre kuporodva Isten ajtaján, nyílik meg egyszerre a menny és ragyog fel nekünk a Krisztus. Csudálatosan betölt a bizonyosság, hogy Jézus engesztelő vérében valóban és érvényesen meg vannak bocsátva bűneink, Isten gyermekei vagyunk! Egyszerre mindaz, ami rajtunk kívüli volt és számunkra idegen, szívünkben valóságá válik, kitöltelik Isten szeretete reánk, Jézus él bennünk és kóbor, tévelygő botladozás helyett nyílegyenesen visz a Szentlélek az elveszített mennyországba, vissza az atyai hajlékba.

Isten legdrágább ajándékként fogadjátok nyugtalan, vágyakozó szívetekbe a Szentlelket. Higgyétek bátran, hogy a tiétek immár, hiszen Isten szava nem csufoltatik meg. Szakadatlan kérésre táruljon szívünk, hadd tudjon betölteni és hadd bontakoztassa ki bennünk Isten gyermekeinek új, boldog életét. Hadd érlelje meg a meglérés gyümölcseit bennünk. Hadd ragadjon, vezessen magával át szürke hétköznapokon, kísértések törén, ördög és halál retentésén át a fiak seregében Isten elővendő országába. Ha ez igaz és valóság, feltörtet immár a gyülekezet ajkán a megváltottak hálaéneke: halleluja!

Pünkösd. II ünnepe

Lk. 12, 31—37.

A LÉLEK GYÜMÖLCSE

Igen nagy jelentősége van annak, hogy gyülekezeteink vasárnapról vasárnapra fennhangon együtt mondják az Apostoli Hitvallást.

Kétségtelen, hogy mi, evangélikus keresztyének a megfeszített és feltámadott Krisztusban látjuk hitünk középpontját. Sohasem szabad azonban megfélemednünk arról, hogy a megváltó Krisztus az Atya könyörülő kegyelmének ajándéka, és hogy a hitet a megváltó Fiában a Szentlélek Isten munkálja mibennünk.

Volt idő, sajnos, igen sokáig tartott, amikor szinte csak az Atyáról, és pedig a teremtő, fenntartó és gondviselő Atyáról szólt az ígahirdetés világszerte, s hozzá buzdító szavak az emberi erények ápolásáról.

Azután, az első világháború nyomorúságában, új világosság adatott az egyháznak világszerte, s meglátta a bűn emberfeletti hatalmát, s felfedezte újból Luthert s vele együtt Pál apostolt, akik az emberi természet romlásával együtt a Krisztus keresztyének világmentő jelentőségét látták meg és hirdették, zsidóknak bótránkozására, görögöknek bolondságul, az egyház népének pedig üdvösségére.

Hogy Krisztus keresztye és feltámadása újból az egyház népe hitének középpontjában került, az viszont a Szentlélek műve. Mert a Szentlélek láttatja meg az ember bűneit, és a Szentlélek láttatja meg vele Krisztus halál fölötti diadalának megváltó jelentőségét, s ő adja ingyen kegyelemből a hitet Krisztusban, és a hit gyümölcsét, az új életet. Ő ad életet, ő vezérel minden igazságra, Ő esedezik értünk kimondhatatlan fohászkodással.

Mégis, mintha hálátlanok lennénk a Szentlélek iránt, s nem gondolnánk eleget soha meg nem szűnő, lüszeges, áldott munkájára miközöttünk.

Pedig mindig a Szentlélek miveli azt, ha Isten országát keresni kezdjük s emésztő aggodalmaskodás helyett a kegyelemből élés naponként újuló csodáinak útjára lépünk. A Szentlélek cselekszi velünk, hogy meglátjuk a más ember nyomorúságát, könnyen és meghalljuk Isten parancsát, hogy ezeken segítsünk, ezeket vigasztaljuk, ezekkel törődünk, s miközben gondjukat felvállaljuk, a magunké eltörpül.

A Szentlélek cselekszi azt, ha az ember életének súlypontja eltolódik, ha céljai megváltoznak, ha kincse más lesz és másutt lesz, mint eddig.

És a szentlélek cselekszi azt is, hogy a Krisztusban új életre talált ember élete készülségi állapotba kerül.

Ez a fogadásra felkészült állapot a keresztyén ember jellemző magatartása. Ez nem télen és meddő köldöknézés vagy holdba bámulás, elnyögdécselés az újjászületés fenséges élményein, hanem a házilag gondos rendbentartása, mint aki szeretett vendég vagy hatalmas előljáró érkezését várja.

Mai igénk mind ezt pontosan felsorolja. Lássuk hát mégegyszer, hogy mivé formálja a Szentlélek az embert:

1. Isten országának elszánt keresőjévé teszi. Ezzel elveszi az élet-sorvasztó aggodalmaskodás terhét. Bizakodóvá, Istenre hagyatkozóvá formál. Mások hitre jutása, lelki békessége, saját üdvössége szíve égő ügyvévé válik. Isten dolgai életének középpontjába lépnek sajátmaga kicsiny és nagy bajai helyett.

2. Élete félelem nélkülivé válik, ahogyan nem fél az édesapa kezén sötétben járó gyermek.

3. Megtapasztalja, hogy e földön sincsen egyedül, hanem közösségbe, a Krisztus nyájába tartozik, amely együtt jár a Jó Pásztor nyomában: biztos vezetéssel biztos cél, az Isten országa felé.

4. Nemcsak, hogy nem aggodalmaskodik a maga dolgai felől, hanem új látást kap a földi javak értéke, s új látást a más ember, a felebarát szüksége felől. — Boldog, akinek a más baja fáj, elfelejti tőle a magát. Boldog, aki a más szükségét kezdi felvállalni, Isten felvállalja az övét. Bizony, jobb adni, mint kapni.

5. Életének céljai megváltoznak, értékei átértékelődnek, kincseit, igazi javait Krisztusnál találja.

6. Készültségi helyzete várakozás. De nem tétlen semmittevésben, ahogyan az ember a villamosra vár, hanem szorgos készülés, mint amikor az édesanya messze szakadt fia érkezését várja.

Szentlélek nélkül, vitorla-evező nélkül hánykódó csónak a keresztyén ember élete. A Szentlélek fuvallatában pedig dagadó vitorlájú hajó, amely napfényben, viharban az örök kormányos kezén célegyenest halad az örök hajlékok felé.

Legyen pünkösöd másodünnepé hálás emlékezés a Szentlélek-Isten üdvösséghez, hitébresztő, soha meg nem lankadó áldott munkájára s ne múltjék ez ünnep a nélkül, hogy buzgó szívvel ne kérjünk Szentleket magunk, szerelteink, az egyház népe s az egész világ számára. Az Apostoli Hitvallás közös elmondásakor pedig valljuk mindenkor fennhangon boldogan, bizakodva és hálattal szívvel: *Hiszek a Szentlélekben!*

Szentháromság ünnepe

Ján. 17, 6—11.

ÉL AZ EGYHÁZ!

1. Megrázó kép: Jézus térdre esve Körül öleli a sötét éjtszaka. Csak forró szavak hallhatók: Jézus a tanítványokért imádkozik.

Ez az imádság *beszámolás* arról, hogy mit tett Jézus a tanítványokért: megjelentetem a te nevedet az embereknek... ama beszédeket, amelyeket nékem adtál, néki adtam... megdicsőítettem bennük.

Ez az imádság *könyörgés* a tanítványokért: ezekért könyörgök, azokért, akiket nékem adtál... Szent Atyám, tartsd meg őket a te nevedben, akiket nékem adtál. *Mindez miért?* Mert tiéid voltak és nékem adtad azokat és a te beszédedet megtartották... most tudták meg, hogy mindaz tőled van, amit nékem adtál... igazán megismerték, hogy tőled jöttem ki és elhitték, hogy te küldtél engem... ők a világon vannak, én pedig hozzád megyek... egyik legyenek, mint mi!

Ez az imádság *vigasztalás* a tanítványoknak. A tanítvány még az érte könyörgő Jézus mellett is képes aludni. Ezért lelkiismeretében retteg Isten ítélete, haragja miatt. Hiszen hogyan tudná megtartani a beszédeket, hogyan tudna hinni, hogy dicsőíthetné meg magát benne Mestere, amikor a tanítvány élete bukások sorozata, bizonyágtevése sokszor hamisan csendülő szó, hűsége ingadozó? Jézus imádsága ezt a tanítványt vigasztalja, akit — mindenek ellenére — szeret, mert az övé, mert megváltotta. «Akit Krisztus szeret, azt szereti az Atya is» (Luther).

Ez az imádság *igéret*. A hívő «az egész keresztyénsséggel egy test. Ez pedig azt teszi, hogy ami néki öröme és fájdalma, az öröme és fájdalma az egész testnek. Valamennyi keresztyén vele szenved és győz, érte hadakozik, őt segíti, védi és menti. Áldott csereviszony ez, amelyben a test hordozza

a tag minden szükségét, búját-baját, viszont a tag is részes a test minden javában és erejében.» (Luther). A bűnösök így lesznek egygyé a Megváltóval! Vele együtt az Atyával és a Lélekkel.

2. Jó nekünk ezt hallanunk, amikor a gyülekezet friss hajtása, új konfirmandusaink állanak előttünk, s az oltár előtt, hogy bizonytságot tegyenek hitükről és először járuljanak az Úr szent vacsorájához.

Jó nekünk Jézus imádságát hallanunk, mert *komoly kérdések szólnak meg ajkukon.* (Vajjon kibontakozott-e előttünk Istennek üdvterve Izrael népének és az újszövetség népének történetéből? Megismerték-e jól Jézus történetét: miként lett, emberré érettünk s miként szállt mennybe előttünk? Ismerik-e a Szentírást? Tudják-e mi a példázat, mi a tanítás, mi a törvény és az evangélium? Mit jelent: megigazulás, megtérés, újjászületés? Mi a bűnbánat, bűnvallomás, mi a hit? Mi a test, a halál, mi a feltámadás? Mi a bűn, hitelenség, kárhozat és Isten országa?)

Vajjon feltárult-e előttük az egyház élete? Miért van egyház, miből él, mi a kincse, hogyan vezérli Isten igéjével és Lelkével a világban?

Érzik-e az áldozat örömét, az egyházfenntartás kötelességét? Készek-e szolgálatra, bizonytságtevésre, felelősségre, vezetésre? Imádkoznak-e az egyházért a meghallgatás bizonyosságával?

Mennyi, mennyi kérdés! Félelmetes némaság után teszünk csak valamit arról, hogy soha nem volt még olyan konfirmációi oktatás, amelyre azt mondhattuk volna: mindent jól végeztünk el!

Ennek ellenére elhangzik a fogadalom is. Minden szó mázsányi teher gyermekszíveken! Merhetünk-e ilyet követelni, vagy akár csak kérni is ezektől a gyengéktől?

Hiszen itt vagyunk mi, felnőttek, megannyi élő válasz a feltett kérdésekre, megannyi tanúságtétel arról, hogy az ígét, a tanítást hányszor kikapkodta szívünkben a bűn-madár, elfojtotta a bűn gíz-gaza... Mennyire elfelejtettük azt, amit egykor jól tudtunk, és milyen kevéske gyümölcs termett rajtunk. Vagy éppen semmi...

Ha ezek a kérdések, aggodalmak ráfonódnak gondolatainkra, akkor azt mondhatjuk csak, hogy nincs reménytelenebb, kilátástalanabb egyházi ünnepség, mint a konfirmáció. De csak, ha magunkra, bűneinkre, oltár körül térdeplő gyermekeinkre nézünk!

Álljon előttünk a másik kép: Jézus térdre esve!

Imádkozik érettünk! Konfirmáltakért és konfirmandusokért! Az övéért! A gyülekezeitért! A bűnösökért! Ő, a Megváltó akar egy lenni velünk, a bűnösökkel! Ő akar közösségbe vonni az Atyával, az anyaszentegyházzal, Isten országában, az üdvösségben. Ő akarja! Ezért munkálkodunk közöttünk az ígérel, a szentségekkel, a Szentlélekkel!

Ezért örömmünep a konfirmáció ünnepe. A Szentháromság egy igaz Isten cselekszik közöttünk s új konfirmandusainkon keresztül bizonytságot tesz arról, hogy Jézus imádsága meghallgatást nyert: *él az Egyház! Ámen.*

Útmutató

Fordítási és exegetikai megjegyzések a délutáni ószövetségi alapigékhez

Húsvét u. 4. v. — Zsolt. 96, 1—13. — Az éneklő gyülekezet.

A 13b. vers helyes fordítása: „Megítéli... a népeket *valóságával*“ (új.estámentomi alétheia).

(1—5) Cantate vasárnapján egészen aktuálisan hangzik ennek a zsoltárnak a háromszori felszólítása: énekeljetek! — és kapcsolódik hozzá az értelmezés, hogy az ének maga evangéliom, örömhír. A gyülekezet nem azért énekel, mert tudja, mert hallotta az örömhírt, hanem magát az örömhírt énekl. *Cantate vasárnapja az evangéliomot éneklő, hirdető, róla bizonyosságot tevő gyülekezetnek az örömnépe!* Istenről tesz bizonyosságot a gyülekezet, akinek a segítsége csoda, dicsősége olyan nagy, hogy nem lehet róla nem beszélni, hanem az egész világnak bele kell kapcsolódnia a gyülekezet himnuszába. Mert Isten győzelme (Krisztusban!) nemesak a föld egyik pontján történt, hanem a mennyben is. Isten félreállította az „isteneket“ és bálványoknak, semmiknek minősítette őket. Ő maga pedig kezdettől fogva teremtő és megváltó Isten. Az emberek rövidlélekzetű vallásos „találmányait“ lehengette nagyságával. Ezsaiás 40—44 hatalmas gondolatait foglalja össze a gyülekezet néhány mondatban: az egész világon tudhatják most (húsvét után!) az emberek, hogy hol a „valóság“.

(6—9) Az égi magasságból a gyülekezet felé fordítja Isten a zsoltáriró tekintetét, mert a csodát megtapasztalt emberekből Isten gyülekezetének kell megvalósulnia. Isten meghívja oda a népek nemzetségeit, hogy ajándékozzák oda magukat az URnak. Mert a gyülekezet URa nem elégszik meg szép szavakkal: az egész embert akarja (8—9). Elkezdődött Istennek az új „műve“, melyet új ének dicsóít: az egész világ népei találkoznak benne (v. ö. 29. zsolt.).

(10—13) Az új ének tartalma, hogy Isten maga kezdte meg „országglását“ s biztos alapokon nyugszik a világ és a teremtett világnak a „zenéje“ is ezt hirdeti. A világot az a feszültség üli meg, amelyről Pál apostol beszél (Róm. 8, 22 kk). Isten „országglása“ magának Istennek az eljöttét jelenti s ez előre veti annak az ítéletnek az árnyékát, amely igazságos lesz és valószínű — mert Isten valósága maga lesz ítéletté annak, aki még most sem tud „reszketéssel örülni“ (Zsolt. 2, 11) annak, hogy Isten teremtő csodáját megváltó csodájával koronázta meg (v. ö. Zsolt. 149; Jel. kv. 15, 3. 4.).

a) 3. v. Ha a bűnöket be akarod számítani. — 5. v. Feszülten (kitartóan) várom az URat, feszülten várja lelkem és bízzál igéjében. — 6. v. Lelkem epedőbben várja az URat, ... — 7. v. Izráel! Várjál feszülten az URra!

b) (1—4) A mélységből (a belső és külső nyomorúság képe, v. ö. Zsolt. 69,3; 15; 18,5; 32,6; 40,3. stb) emelkedik fel az imádkozó Istenéhez. A „mélység”-ben a fájdalmas rettegés az Istentől való távol-ságot tudatosítja benne. Tehát nem annyira testi nyomorúságról és halálfélelemről van itt szó, mint inkább az az **érzés kínozza, hogy nincs kapcsolata Istennel, mert a bűn áthidalhatatlan szakadékot vet Isten és közéje.**

Ezért nyújtja kezét Isten felé a mélységből, hogy Isten kegyelme-sen lehajoljon hozzá. Mint megvert gyermek kikerüli atyja tekintetét és nem meri kimondani nyíltan a kérését, hogy bocsássa meg bűneit, mert tudja, hogy kérését semmivel sem tudja indokolni. **Isten szabad döntésén áll vagy bukik a megbocsátás!** A 3. vers kérdésében a bűn borzalmas erejének korlátok közé szorító felismerése húzódik meg.

De az a csodálatos, hogy amikor az ember felismeri Isten színe előtt a bűn lényegét, ugyanakkor megnyílik szeme az isteni kegyelem nagyságának a meglátására is. Amikor Isten megbocsátja a bűnt, akkor mutatkozik meg, hogy ez az Isten félelmetes hatalom is (4. v.) s azért a bűnbocsánat nem lehet a vallásos lelkiismeret elaltatójává. **Isten kegyelme „elfedi” a bűnt, de nem a bűn komolyságát.** A kegyelem nem csökkenti a szent Isten követelését, hanem megerősíti. **A megbocsátás az istenfélelemre vezet el.** (V. ö. Róm. 2., 4. stb. **Pálfy:** Istenfélelem az ÓT-ban. 121kk.) Az embernek hinnie kell Isten irgalmasságában, de hinnie kell Isten szentségében is, amelynek „kiszolgálattottja”. Ebben rejlik a hit paradoxíája, feszültsége.

(5—6) A hit dinamikája megkívánja, hogy a belső feszültsége ne oldódjék fel, mert ez a feszültség különbözteti meg az igazi bűnbánó magatartást a csak „átmenetitől”. Ebben a magatartásban **az ember mindig egyidejűleg bűnét bánó és reménykedő.** Az ember imádkozó, könyörgő reménységgel vár Istenre és megbocsátó igéjére, bár ez olyan biztos számára, mint a nappal elközelítése az örök számára. Isten kegyelme minden reggel megújul számára.

A bűnbocsánatot megtapasztalt ember a népközösség tagjának tudja magát akkor is, ha vallásos élményekről van szó. **Minden igazi hitbéli felismerés jellegetessége és ismérve, hogy nem reked meg az egyénnel és az egyén belső „vallásosság”-ában, hanem a másik embernek, a közösségnek is megmutatja a helyes utat.** Az az ember, aki megharcolta a hit harcát a bűnbocsánat bizonyosságáért, a megváltás hitéért, az tud imádkozni a mások „ügyéért” is.

Ez a zsoltár ékes bizonyosága annak, hogy **az egyén hite valóságának, elevenségének egyik ismertetője, hogy mindig egyúttal a közös-ség ügyéért harcoló hit is.**

1. Az üdvösségnek kétségek nélküli bizodalmas várása — remény-ség.

2. Isten szerető elhatározása, hogy a bűnösnek megbocsátja vétékét — **kegyelem.**

3. Minden idők minden bűnösének vétékét érvényesen megfizető áldozat — **megváltás Krisztusban.**

Áldozcsüörtök. — És. 52., 13—15. — Az Urra néző gyülekezet.

a) 13. v. Ime, bölccsé tesz az én szolgám, felmagasztosul, felséges lesz és igen magas (polcra jut). — 14. v. Ahogyan megborzongtak láttára sokan, annyira nem emberivé torzult a képe és alakja nem emberi volt, 15. v. úgy hint le (be) sok pogány (tévelygő) népet; királyok nem jutnak szóhoz láttára, mert amiről sohasem beszéltek nekik, azt látták és amiről nem prédikáltak, abba tekinthetnek bele.

b) (13) Isten az „ime” szóval mutatja be Szolgáját, mint 42., 1-ben. Akkor első, azaz szolgálai alakjában mutatta be, most második alakjában, azaz dicsőségben. Az „eredményes”, a „bölcsé tevő”, a bűnnel „boldoguló” (mindhárom fordítás lehetséges!) Szolga új helyzetét három erősen azonosnak látszó és mégis fokozatot megjelölő kifejezéssel értékelte: 1. Az emberek és emberi fölé emelkedik, 2. Isten fölmagasztalja, elfogadja, igazolja és 3. maga mellé ülteti a királyi székbe. Emlékeztetnek a kifejezések hitvallásunk „feltámadott, felment a mennyekbe s ült az Istennek jobbjára” szavaira. Az emberi szem fokozatosan követi útját a mélységből a magasba.

(14) A következőkben tekintetünket odairányítja megint, ahonnan a Szolga elindult: a mélységbe, amelynek a rettenetességét fel sem tudjuk mérni. Csak a „sokak” arcán mérhető le és figyelhető meg annak a lényege. Az ember természetes reagálása a zsidóknál az irtózás, megborzongás lehetett, mert csak Isten haragját láthatták benne. A pogányoknál pedig a rettegés, mert a démonok művét láthatták abban, hogy a szolga „nem emberivé torzult ábrázattal és alakkal” járt.

A „sokak” nemcsak ennek a szakasznak a vezérszava (52,5; 53., 11., 12a., 12b.), hanem általában a helyettesítő tanítványnak és helyettesítő hitnek a speciális kifejezése (v. ö. Dán. 11., 13:12., 3; Márk. 10., 45.; Róm. 5., 10.). A biblia valóságérzékének tökéletesen megfelel az, hogy nem „egy mindenkiért”, hanem „egy a sokakért” szenved.

(15) A helyettesítés hogyanját jelzi ez a szó „behinteni”. A kifejezés meglepő ebben az összefüggésben s ezért szokták a magyarázók megváltoztatni. Az a szó ez, amelyet a biblia akkor használ, ha az engesztelés ünnepén a pap a nép bűneinek kiengesztelésére vérrel hinti meg (be) a láda fedelét (kappóret) és az oltárt (Lev. 16., 14., 15., 19.), vagy ha a pap vízzel hinti meg a bélpoklost, hogy megtisztuljon (Lev. 14., 7.), vagy ha Áront és fiait ruhástul behintik, hogy a papi szolgálatra alkalmasak legyenek. (Ex. 29., 21.).

A Szolga azonban nem az oltárt hinti meg vérével az engesztelés napján, hanem magukat a népeket. Vagyis: zsidókat és pogányokat papokká szentel, sőt papok és laikusok között megszünteti a különbségeket és egyetemes papságot „teremt”. S mindezt a Szolga már felmagasztalt helyzetében cselekszi. Irányítója lesz a „tévelygő” embereknek.

Ez a tény, amelyet a gyülekezet, a sokak, naponként megtapasztalnak, ámulatba ejti a hatalmasokat is és végre megértik, belátnak abba az isteni titokba, amelyet eddig értetlenül bámultak. Krisztus mindig megbotránkozás volt és csak azok tudnak „beletekinteni” annak a lényegébe, ami a kereszten és a húsvéti üres sírnál, meg Jézus mennybemenetelénél történt, akiket a Szolga „bölcsekké” tett (13. v.), akik rá tudnak nézni és utána tudnak nézni az „Igének”.

Husv. u. 6. v. — És. 44., 1—5. — A földön szolgáló gyülekezet.

Ez az alapige már előre mutat pünkösdre és a földön szolgáló gyülekezetet azzal vigasztalja és élte, hogy Lelkét kiönti a „magra”, amely az ÓT-ban mindig az üdvtörténeti vonalat, tehát az Isten formálta „gyülekezetet” jelenti.

A szakasz belső logikáját a megelőző versek adják meg: Isten kegyelme váltja meg a gyülekezetet abból a törvényeskedő kegyességből, amelybe kezdettől fogva beleesett és Isten egyenesen behajszolta, hogy kegyelme annál kézzelfoghatóbb legyen a gyülekezet számára (És. 43., 22—28.). Az ember önigazsága alapján nem tudna kiemelkedni elszigetelt „vallásosságából”. Isten újjáteremtő igéje változtatja meg a gyülekezet és benne az egyén helyzetét is. Minden elmarasztaló ténnyel szemben áll a csoda: „kiöntöm Lelkemet a te magodra”. Ebbe a csodába kapaszkodhatik bele a hit. Ezért hangzik el a felszólítás, hogy „ne félj”. Ez az intellektus végeredményben a hitet hívja fel döntésre, hogy a megújulás feltételei Istennél vannak. Ezért élhet a gyülekezet félelem nélkül.

a) **A megújulást** hasonlatban mondja el Isten. Az esős évszak előtti időben kiég a növényzet és kiszikkad a föld. S ahogyan Isten önt vizet az esős évszakban a „szárazra” és a halottá vált talajból buján nő a növényzet, ugyanúgy Isten cselekedete, „felülről” benyúlás lesz a megújulás is. Belenyúlás az ember és közösség életébe a szó igazi értelmében: „felhőszakadás”. **A megújulás csoda és ezért mindig idegenszerű, mint minden isteni cselekedet.** A Lélek folyamata láthatatlannak, de a gyümölcse látható. Aki érzékeli, tudja, hogy a közelben kipadhatatlan forrásoknak kell lenniök.

b) A megújulás azonban nemcsak kifelé eredményez növekedést (4. v.), nem is csak a belső ember csendes, elrejtett élete. **A Lélek az egész életet újítja meg és az egész életre újít meg!** Ennek az életnek a gyökere belül, lent van ugyan, de mindig kifelé törekszik és bizonyágtételre, azaz életre indít. A megújult élet és magatartás „ragados” s nyomán itt is, ott is felbuzog ugyanaz az élet, ugyanaz a szolgálat.

c) De a Lélekből fakadó megújult élet még valamit teremt, a legnagyobbat: gyülekezetet! Ezt akarja mondani alapigénk az „én az URé vagyok” és még inkább a templomszolga cselekedetében, aki a templomnak vagy istenének a nevét tetoválja kezébe: „az URé vagyok”. Isten örvendő szolgálait teremt meg Isten Lelke, amely Istentől jön és véglegesen Istenhez köt. **Ezen a szabaddá tevő kötöttségen alapul a gyülekezetnek és az egyéni hívőnek is a földi szolgálata.**

1. Csak annak a szolgálatnak van ereje, elevensége és eredménye, amely állandó kapcsolatban van a Szentlélekkel. És csak addig tart a szolgálat, a prófétálás, az igehirdetés érvénye, amíg a Lélek benne a mozgó rúgó s a verbuváló szellem. Nemcsak Mózes idejében és gyülekezetben volt ez így, hanem ma is! Az a hetven vén — okos, bölcs, értelmes és elég élettapasztalattal rendelkező ember volt, hiszen azért lehettek a gyülekezet vénei és előljárói. De nem volt mindaddig komoly eredménye és érvénye szolgálatuknak, amíg az Isten emberének, Mózesnek adott isteni Lélek szikrája beléjük nem költözött.

2. Nincs kisebb Lélek és nagyobb Lélek! Mózes értéke nem csökkent azzal, hogy mások is, mégpedig aránylag elég sokan kaptak rajta kívül is a Lélekből és prófétáltak. Sőt! Mintha csak fölgerjedt volna, megelevenedett volna az egész gyülekezet a 70 vén prófétálása láttára és hallatára és bizonyára erősen hozzájárult ez az esemény Izráelnek igazi gyülekezetté, szent néppé formálódásához. A gyermekek is csodálkozó szemmel figyeltek fel a különös eseményre! Az idősebbek (Józsué) tiltakoztak az ellen, hogy Mózesen kívül mások is birtokolják a Lelket és szerepet játszanak a gyülekezetben. Mózesben nem ez a lélek lakozik! Ő tudja, hogy az ember csak az Isten Lelkének a hatalma által prófétálhat.

3. Sőt Mózes kívánja azt, hogy az egész gyülekezet Lélekkel megszállt emberek közössége legyen, amelyben mindenki próféta. Nem abban az értelemben, hogy jövendőt mondjanak és emberi kívánsághegyeket építsenek az egyházban, hanem hogy akik a gyülekezetben állnak és szolgálnak: „hivatalos” papok és presbiterek, öregek és fiatalok, „egyszerű” gyülekezeti tagok a Szentlélek erejére támaszkodjanak. Nem elég félig Reá, félig magukra támaszkodni, mert ha valaki Isten eszköze akar lenni, akkor komolyan kell vennie a Szentlélek csodáját.

4. Számunkra ez a történet a pünkösdi esemény előjátéka és arra figyelmeztet, hogy nincs gyülekezet a Szentlélek munkálkodása nélkül és hogy Isten ezt a Lelket akkor és úgy adja, ahogyan és amikor adni akarja és akiknek adja, azok nem tudnak nem „prófétálni”.

Pünkösöd 2. — Zsolt. 51., 12—15. — A Lélek gyümölcse.

a) 12b... „és új, erős Lélekkel töltsd el bensőmet”. — 14b... „és meg nem kötözött Lélekkel támogass engem”. — 15. „Hadd tanítsam az elpártoltakat a te utaidra, hogy a vétkesek megtérjenek Hozzád.”

b) A bűnbocsánat, a bűn elfedezése a megújult életnek csak a kezdete, de nem a lezárása. Vele még nem ért véget az igazi bűnbánat. A 12. vers mögött az a tragikus felismerés húzódik meg, hogy az ember nem képes a maga erejéből megújulni és gyümölcsöt teremni. Isten egészen új teremtésére van szükség. Nem véletlen, hogy ugyanazzal a **teremtő igével** (bárá) vezeti be az imádkozó a megújulást, új életet kérő szavait, amely a biblia elején olvasható. Az emberi bűn a teljes megromlást munkálja s ezért alapos belső átalakulásra van szükség.

Az új és tiszta szív kérése megfelel az ember igazi lényének. Ha a bűn az ember természetéhez tartozik hozzá (7. v.), akkor csak úgy lehet teljesen legyőzni, ha új természetet teremt Isten a saját képe szerint. Az embernek önmagát kell legyőznie s erre a saját erejéből nem telik. Csak az „erős Lélek” segítségével lehetséges az, akit Isten ajándékoz.

Amit a próféták a jövő biztos reménységeként hirdettek a gyülekezetnek (Jer. 31., 31kk; Ez. 11., 17 kk; 36., 25kk), hogy Isten maga változtatja meg, sőt cseréli ki a szíveket, azt ebben a zsoltárban, a személyes kegyesség talaján már valóságként hirdetik: Maga az erkölcsi magatartás végeredményben nem az ember műve, és „sikere”, hanem Isten kegyelmi ajándéka — a Lélek által! Itt találjuk meg az újtest-i újjászületés gondolatának az őtest-i gyökerét (Tit. 3., 5.).

Mégpedig nem úgy történik ez, ahogyan az ÓT-ban általában találjuk, hogy Isten egyszer és bizonyos időre Lelket ad belénk. Hanem itt az a szilárd hit van meg, hogy állandó, szerves és szilárd viszony, közösség **teremtődik** Isten és az ember között. Azt kéri, hogy Isten ne taszítsa el orcája elől, hanem mindig előtte élhessen és Isten Lelke legyen az az erő, amely üdvösséget szerez neki. Mert enélkül az állandó, eleven közösség nélkül nem lehetséges új élet. Ha az emberi lelket nem Isten táplálja, erősíti Lelkével, akkor nem képes többre, csak rabszolga-engedelmességre, amelyet a félelem táplál. Csak az Istenben való öröm képes az erkölcsi engedelmességet hitbéli engedelmességgé alakítani.

Hozzá tartozik a hitben való élethez, hogy nem tud magában, egyedül maradni önző, nárcista hajlamú kegyességként, hanem belső **kényszer** hajtja a bűnösökhöz, hogy tanúskodjék arról az útról, amelyen Isten járattja: a Szentlélek Isten teremtette új életről. Nem tud nem beszélni arról, amit látott és hallott (Acta 4., 20.) Az igazán hívő, a Szentlélek munkája által valóban új életet nyert ember követ lesz: tanú és tanítvánv, aki másokat is el akar vezetni arra az útra, amelyen ő járhat. Az új élet konkrét feladata, hogy a bűnösöket térítse.

Szenháromság v. — V. Móz. 6., 4—7: A Szenháromság ismerete és szolgálata.

Ezek a versek a híres **sema imádság** kezdete, amely azt mutatja, hogy az abszolút monoteizmus Izráelben alaphitvallás volt. Nyelvtaniilag kétféle fordítása lehetséges: a) „**Jahve, a mi Istenünk, egyetlen Isten**”. Tehát nem egy Isten a sok közül, akit több istenne és „erőre” lehet „hasogatni”, mint Baált a tyruszi, hacóri, sikemi stb. baálokra. Hanem egyetlen személynként mindent egyesít magában, amit az izráeli hívő ember Istenhez tartozónak gondol. b) „**A mi Istenünk Jahve, egyedül Jahve!**” Itt inkább a kizárólagosságon van a hangsúly minden más istenséggel szemben.

a) Ebben a hitvallásban találkozunk először a történelemben nemcsak vallásilag, hanem teológiailag is megalapozva azzal az alapigazsággal, hogy Isten egyetlen Isten. Ez a hitvallás emelte ki az ÓT gvülekezetét a föld összes népei közül s egyúttal rámutat a világban vég-

zendő szolgálatára is: a sok istent és sok urat bálványozó világban kellett megvallania az igazságot. Isten részéről ajándék, a gyülekezet részéről kötelesség volt Isten egyetlenségéről bizonytságot tenni. Ez a hitvallás emlékeztette a gyülekezetet a régi bűnökre, a nagy elhajlásokra s egyúttal naponként választás elé állítja a gyülekezetet: tud-e egész, osztatlan szívvel Isten mellett dönteni?! Mert erre neki igénye van! Isten világosan megbizonyította, hogy gyülekezte mellett van, hiszen megváltotta az egyiptomi szolgaságból, táplálja a „be nem vett földön” — teljesítette ígéreteit.

b) Ezzel a szeretetét gyülekezte iránt olyan hatalmasan megbizonyított Istennel szemben az ember csak a bizodalmas szeretet magatartásában élhet: teljes szívből, egész lélekből és minden ereje megfeszítésével, mert így felel Isten kiválasztó cselekedetére. Ez a szeretet azonban nem szétfolyó érzelgősség, hanem cselekedet. Mert ez a szeretet szoros kapcsolatban van az engedelmesség követelésével és a törvény betöltésével. Felelet Isten akaratára, ahogyan az a törvény és próféták ígéjében döntésre hív. Hiszen maga a törvény Isten szeretetének megbizonyítása.

c) Ami azonban a szívben van, az ajakra is kerül és egész életünkön megmutatkozik. Ezért olyan fontos, hogy egészen betöltse szívünket Isten Igéje, mert „a szív teljességéből szól a száj”. Ezért mondja, hogy „ezek az igék, amelyeket a mai napon parancsolok néked, legyenek **a te szívedben!**” Isten nekünk adta Igéjét a Jézus Krisztusban és arra int, hogy legyen szívünkben ez az Ige bőségesen és engedjük, hogy a Szentlélek Isten megszentelő munkáját elvégezhesse egész életünkön.

d) Még konkrétan! Környezetünknek, annak a közösségnek, amelyben élünk és szolgálunk, gyermekeinknek is azt kell látniuk, hogy mi az Ige „levegőjében” élünk, beszélgetünk és cselekszünk, hogy az Ige életünk tárgya (v. ö. Ef. 4., 39., 5., 18—20.; Kol. 3., 15—16.). Amik pedig megírtak, a mi tanúságunkra is írtak meg, mert Isten Izráel népe történetével is tanítani akarja egyházát.

e) Egy Isten, egy szív, egy száj, mely hirdeti az Atya szeretetét a Fiúban és életünket tetszésére formáló munkáját a Szentlélekben. S mindez együtt arra int, hogy Isten szolgája légy a gyakorlásban, a hirdetésben, „amikor a te házában ülsz, vagy amikor úton jársz és amikor lefekszel, és amikor felkelsz.”

Dr. Pálffy Miklós.

Könyvszemle

WALTER BAUER: WÖRTERBUCH ZUM NEUEN TESTAMENT, Töpelmann
Berlin 1952. 4. teljesen átdolgozott kiadás

November elején kaptam kézhez a Bauer-szótár utolsó füzetét, 1634 nagy oszlopban dolgozza fel W. Bauer göttingeni professzor az anyagot, míg az 1936-ban lezáró 3. kiadás 1490 oszlopot tartalmaz. Roppant *alapos munka*. Egy-egy szó értelmezésénél tekintettel van a profán görög, a Septuaginta, s az oskeresztyén irodalom szóhasználatára, de az U. T.-on kívüli parallel helyek mellett szótörténeti adalékokkal is szolgál. Igen részletesen sorolja fel az U. T. parallel helyeket is — szinte helyettesíti Schmollert, de a plusz az, hogy a LXX parallelek felmutatásával hozzásegít annak a szóképnek a látásához, amelyet a szó hallásakor az oskeresztyén gyülekezet maga előtt láthatott.

Elsőrendűen standarg-mű, mert a 144 oszlop (72 nagy oldal) elérés elle- nére sincs alapvető különbség a legutolsó, 1937-ben megjelent 3. és a mos- lani 4. kiadás között. Ezen körülmény csak növeli úgy az új, mint a ré- gebbi kiadás értékét s a Bauer-i eredményeket is hasznosító tavaly kiadott Kiss Jenő: Görög-magyar újszöv. szótár értékét.

1936 óta megjelent nyelvészeti és az ókori görög irodalomra vonatkozó publikációk mind figyelembe vételnek. Érdekes pl. hogy az „agapé“-nak eddig nem volt vitán felüli vall. tört. parallelje, most mint vitánfelüljüt: Bauer Supplementum epigraphicum Graecum ed. J. J. Hondius VIII, 1937, 11, 6-ban jelöli meg. Egy-egy szóval kapcsolatban részletesen jelöli meg a vonatkozó német, francia, angol, skandináv, holland és olasz teológiai iro- dalmat. Az 1936 óta megjelent theol. irodalomra való hivatkozás magya- rázza meg elsősorban a 3. és 4. kiadás közötti oszlop differenciát. A „laos“-ra vonatkozólag jóformán csak 1936 óta megjelent irodalomra hivatkozik az író, vannak viszont szavak, melyeknél a theol. érdeklődés egy egy 1936 előtt megjelent könyvet is felszínre hozott. A 3. kiadásban nem találok pl. „dai- monion“ szónál W. Boueset. Z. Dämonologie der späteren Antike 1915-ből származó könyvét a 4. kiadás viszont felveszi vagy a „pneuma“-nál, melyet 8 oszlopban 8 jelentés tartalommal dolgoz fel, az 1953-ban megjelent F. Rü- sche D. Seelenpneuma-jára is csak most hivatkozik. (Érdekes volna meg- figyelni, hogyan tükröződik a szótárban az utolsó két évtized/theol. érdekl- ödés!) Egy szótárnál a dolog természete szerint a theol. irodalomra való hivatkozás nem lehet teljes s inkább csak a legfrissebb dolgokra terjesz- kedhetik ki, annál inkább öröm, hogy a „nomos“-nál nem mulasztja el a megduzzadt irod. anyag mellett sem a biblicista Kählerre és Cremerre való hivatkozást. Másrészt adatszolgáltatása teljesen tárgyilagos. Theol. szem- pontot nem érvényesít, egyaránt szóhoz jutnak a vall. tört. a dialektikus, az üdvtörténeti irányok publikációi.

Hatalmas munka áll e mögött a szótár mögött! Maga Bauer az előszóban csodálkozik azon, hogy közel 30 évvel ezelőtt mert vállalkozni erre a mun- kára... s mi, akik akár közvetve (Kiss szótár), akár közvetlenül ennek a hatalmas munkának a gyümölcseit élvezhetjük, csak hálával vagyunk eltelve az egyház Ura iránt. Amikor úgy tetszett Istennek, hogy a történelemben egy bizonyos helyen s egy bizonyos időpontban jelentse ki magát, ezzel azon bizonyos hely és bizonyos időpont feltárásával kapcsolatban hatalmas felelősséggel terhelte meg Egyházát. Ezt a felelősséget azonban mindig alá- zattal kell hordozni az egyház őrállóinak. Isten a kövekből is támaszthat magának fiakat, theol. tudomány felhasználása nélkül. Ne felejtsük el mégsem arról, amit Lúther 1524-ben így juttatott kifejezésre: amilyen drága

nekünk az evangélium, olyan keményen fáradozzunk az eredeti szöveg megértéséért.

Nyissuk ki a szótárt és gondolkodjunk el egy-egy szónál:

„*koinonia*“ a profán görögben „Családi közösség“ kifejezése, ezen elsődleges szociológiai jelentése mellett kultikus értelme is van, részesevés, „részvétel“, Szentlélekben való részvétel, ez konstituálja a közösséget. A közösséghez sodródhatnak kívülről valók, és nem is kis probléma a selekció kérdése akár mint szekta probléma, akár mint ecclesiola probléma — azonban a selekciót csak Isten végezheti a „Krisztus szenvedéseiben való részvétel“ az egyház hajnalán bizonyosan szelektáló hatású volt. A közösségnek van külső megnyilvánulása is — az „áldozatvállalás“.

„*diakonia*“ nemcsak az egyház hajnalán lehetett az egyház ismerve, hanem a megszűnő, a helyét az Isten országának átadó egyháznak is ez az ismerve „Mt. 25, 44“. Amíg egyház korszaka tart, lesz diakónia a nagykonstantinusi korszak megszűntével csak az intézményesített személytelen szeretetszolgálat szűnt meg. Diakóniára csak az egyház Ura teszi alkalmatossá az egyházat („Mk 10, 45“ értelme), ezért a diakónia missziói szolgálat az egyház Urának tett szolgálat, bizonyára ezért fogadja el Neki tett szolgálatnak a festvérrel szembeni szolgálatot, mert nem az emberről, hanem Jézusról beszél az igazi diakonia.

„*Kérygma*“ a Barnabás levélben a hírnök „összehív“, — a hírnök egyébként az érkező „király előtt“ megy. Tehát: a kérygma megteremti Jézus Krisztus eschatológiai gyülekezetét.

Szeretnénk örvendező keresztyén életre eljutni — Jézust csak örömmel várhatják az övei, de ehhez a „*Lypé*“-n a „szomorúságom, a megkeseredésem, a keserűségben való szétzúratás“ által jut el az ember, s ez Isten munkája — így tud áttörni a megkegyelmeztetés feletti öröm. Nem véletlen, hogy a *Lypé* a „szülési fájdalom“ kifejezése is.

Mivel a theológiába a filozófia be-be tör, nézzük meg pl.

a *psyché* és *psychikos* szavakat. A lélek halhatatlansága körüli vitáktól hangos volt a mi egyházi életünk s a beszélgetés nem végződött consensusal. A *psyché* vitalisztikus értelme erőteljesen kifejezésre jut a szótárban s Karner Károlyt mégsem lehet eretneknek minősíteni, hisz ép a *psychikos* kifejezés az „eretnek“ megjelölése. (Már a Kiss szótár 2. kiadásában is.) Bauer új szótárában arról olvasunk, hogy az Isten titkaihoz el nem jutó bölcsesség «*epigieia*, *psychiké*, *daimoniadás*» s ez nem szól a lélek felsőbbrendűségének idealisztikus tétele mellett... vagy nézzük meg:

a «*ginosko*» kifejezést. Az író a héber «*jáda*»-val hozza összefüggésbe. Jó látnunk a mi racionális megismerésre való beállítottságunk mellett (mely ellen id. Pröhle Károly is sokat küzdött: úgy ismerek, amint megismerttem hangsúlyozásával), hogy a megismerés egy végtelen találkozásból születik meg (hisz a „*jáda*“ a szexuális élet kifejezése) s ez lehet az értelme annak, hogy akik megismerték az Isten dolgait, nem tehették, hogy ne szolgálják.

A racionáliszikus vádat persze igen hamar elutasítjuk magunktól, de nézzük:

a *skandalon* kifejezést. A theológusok szeretnek a skandalon kategóriájában quasi egy theológiai ismeretelméleti kategóriában intellektuálisan gondolkodni, s így alapjában magátólértetődővé válik, ami nem az. — Az ajtón kidobott apologetika észrevétlenül bemászott az ablakon! — A skandalom pedig az, ami „felháborító, lázító, ellentmondást hevesen kiváltó“. Isten cselekvéséhez hozzátartozik, így bennünket önmagunkból kiemelve s ezért permanens skandalom által cselekszik. Filozófia kísértése után még tekintsünk a „*kosmos*“-ra is, az ismert értelmezések mellett azt olvasom: a Kosmos „Isten szeretetének tárgya az az Ó népéért“. Vajjon tudja-e a gyülekezet Istennek a világ iránt való szeretetét a maga attitűdjében is

szemléletesen szólni? A szemléletesen szóló Jézus Urunk vajjon az egyházat nem-é az Ő szemléletességének kontinuitására adta, hogy benne általa és rajta keresztül szóljon Isten hosszútűró kegyelme?

Végül hadd említsem meg, hogy a szótár két év alatt jelent meg, 1950-ben 3 füzet, 1952-ben 7 füzet.

Lehel Ferenc

HERMANN DIEM: DAS PROBLEM DES SCHRIFTKANONS. EVANGELISCHER VERLAG, ZÜRICH, 1952.

A Magyarországon is járt neves evangélikus teológus, aki a közelmúltban lett h. c. a teológia doktora, ezt az előadását 1952 januárjában tartotta Göttingenben és Tübingenben. A most nyomatásban is megjelent tanulmányt, a téma fontossága miatt kissé bővebben, az alábbiakban ismertetjük.

A kánon kérdése mindig izgalmas problémája volt a teológiának s ma is az. A kérdés röviden ez: miért éppen ezek az iratok kerültek bele az Újszövetségbe, amelyek ma is benne vannak s miért nem mások is? Miért találjuk meg éppen ezekben Isten ígését? — Diem előjáróban reámutat arra, hogy ez a kérdés szorosan összetartozik az egyház és az igehirdetés kérdésével, hiszen a kánonnal úgy találkozunk a gyakorlatban, mint az egyház igehirdetésének alapjával.

A történelmi kutatás a kánon létrejöttét ma így látja: az apostolok igehirdetésének írásbafoglalása után az első gyülekezetek *istentiszteleti használatában* megkezdődött egy kiválogatási folyamat. Némely iratok istentiszteleti használata állandóvá vált, mások kimaradtak. A mérték ebben a folyamatban kétségkívül az *Ótestamentum*, a LXX volt. Ezt a folyamatot nem irányította valamely felsőbb vagy éppen középponti egyházi hatóság, hiszen ilyen akkor még nem is volt. A későbbi egyetemes, vagy regionális zsinatok csak *tudomásul vették* a már meglévő kánonot. Az újszövetségi iratok mai jegyzékét tehát istentiszteleti használat közben a *gyülekezetek* állították össze s a gyülekezeteknek ebben a kérdésben létrejött konszenzusa vált az egész egyház közös meggyőződésévé.

Hogy mi volt ennek a kiválogatásnak a *vezérlő szempontja*, azt megállapítani nem lehet. Annyi bizonyos, hogy egyáltalán nem törekedtek harmonizálásra, egyformásításra, a meglévő ellentétek (Pál—Jakab, stb.) eltüntetésére. Egy döntő szempontról talán lehet beszélni és ez az *apostoli szerzőség* volt. Azonban ezt sem vilték következetesen keresztül, hiszen olyan iratok is maradtak a kánonban, melyeknek szerzője ismeretlen. Sokszor meg ez a szempont fordítva érvényesült: utólag nyilvánítottak valamely már felvett (használt) iratot apostolinak, hogy indokolhassák megtartását.

Ami tehát történetileg megállapítható, az egy *kölcsönhatás* az önmagát létrehozó kánon és az ezen kánon alapján történt igehirdetés által konstituált, és viszont ezt a kánonot most már autorizáló, egyház között.

Másképp alakul a kép a római egyházban. Ez az egyház egy sajátosan összetett történelmi-dogmatikai tétellel oldotta meg a kánon kérdését. Ágoston közismert mondását: *Ego vere Evangelio non crederem, nisi me ecclesiae catholicae commoveret auctoritas*, úgy is lehetne — helyesen értelmezni, hogy éppen erre a kölcsönhatásra akar rámutatni, ami a hirdetett ige és az egyház között fennáll: hogy t. i. *egyfelől az egyházat az ige hirdetése hozza létre, másfelől, az ígét az egyházban hirdetik*. A római egyház azonban ehelyett az ágostoni mondás: úgy értelmezte, hogy az *Írás bizonytalan tekintélyt az egyház bizonyos tekintélye garantálja*. Vagyis: nem a kánon bizonyítja meg saját érvényességét azzal, hogy a Szentlélek éppen a kánon

alapján hirdetett ige által teremt hitet a szívekben, hanem az ige szabadsága helyébe az intézményes egyház, az ex cathedra feltétlen tekintéllyel nyilatkozó *tanítói hivatal* lép.

Az egyháznak ezt a tekintélyét a r. katholicizmusban az *apostoli successióról* szóló tanítás biztosítja. Ez a tanítás azután tulajdonképpen érdekelté teszi azt a kérdést, hogy vajjon a kánon iratai mind apostoli eredetűek-e? Hiszen a kánon ebben a zárt rendszerben csak egy mozzanata a *continua successio*-nak, annak az állandó kinyilatkoztatásnak, ami Krisztustól kezdve az apostolokon keresztül megszakítás nélkül az egyház birtokában van. Ebben a rendszerben az Írásnak csak viszonylagos tekintélye lehet, de semmiesetre sem feltétlen.

Hogyan viszonyultak ehhez a tanításhoz a *refomátorok*? Érdekes módon, nem úgy bírálták, hogy valamely új tanítást adtak volna a Szentírásról, hanem azt a vádat szegezték a római egyháznak, hogy az az egyház, amely Krisztus igéjét a hagyományban és az Írásban a fenti módon mintegy bezárva tartja, az *nem tud többé prédikálni!* Mert ebben az egyházban az ige szól ugyan, de csak az egyház szája által s nem egyszermind az egyházhoz is, sőt az egyház ellen is! A reformátorok ezért nagy súlyt helyeztek arra, hogy a *viva vox evangelii* mindig megkülönböztethető legyen az egyház saját hangjától. S éppen ez történik az igazi prédikációban, amelyben Isten szól az egyházban s az egyház által, de az egyházhoz is.

Ebből a reformátori felfogásból érthető, hogy az Ágostai Hitvallás sem ad külön tanítást az Írásról, hanem csak az evangélium hirdetését hangsúlyozza (V. c.), s azt, hogy a *verbum externum* teremt hitet, ahol és amikor Istennek tetszik. A reformátorok ezzel az állásfoglalásukkal egyszerre szálltak szembe a rajongással, amely a „külső ige“ megkerülésével akar a Szentlélek és a hit birtokába jutni, s Rómával, ahol lényegileg hasonló a helyzet. Nyilvánvaló ez a reformátori tanítás az Á. H. VII. cikkéből is, természetesen azonban csak a német szöveg megfogalmazásában, mely szerint az egyház: „die Versammlung aller Gläubigen, bei welchen das Evangelium rein gepredigt wird...“

A döntő reformátori felismerés tehát itt az, hogy a *prédikáció teremt meg és tartja fenn az egyházat*. A prédikáció pedig csak textus alapján lehetséges s ez viszont csak az Írásból meríthető. S a Szentírás azért az egyetlen lehetséges alapja az igehirdetésnek, mert az egyház története folyamán eddig is az Írás igéjének hirdetése teremtett hitet. Mégis épp a reformátorok számára váltak a kánon határai több ponton kérdéssé (V. ö. Luther ítélete Jakab leveléről, stb.). Ez éppen azért történt — bármily ellentmondásnak látszék is ez —, mert számukra a kánont nem az egyház tekintélye garantálta, hanem a kánon önmagát igazolta azzal, hogy az Írás alapján történt prédikáció hitet támasztott. Így eshetett meg, hogy éppen az igének ebben a szabadságában Luther nem tudta megszólaltatni az Írásnak bizonyos részeit, mert azok benne nem ébresztettek hitet. S amikor Luther a maga számára mértéket keresett, amivel a kánonban eligazodhas-sék, ezt a „*Was Christum treibt*“-ban találta meg. Ezzel az irányítúvel kereste a „kánont a kánonban“, azonban arra nem ragadtatta magát, hogy új kánont állított volna fel, hanem megtartotta továbbra is a régít; vagyis a *sola Christus-sola gratia materialis* elv mellett megtartotta a *sola scriptura formális* elvét. Ez más szóval azt jelenti, hogy az egyháznak csak az az igehirdetése áll abban a reménységben, hogy általa maga Krisztus fog beszélni és hitet ébreszteni, amelyik a kánonban található bizonyágtételt hirdeti tovább. Ez a tétel mindenestre hit-tétel: nem bizonyítható, nem elvi, hanem ténybeli megállapítás: ezekben az iratokban találta meg Isten igéjét az egyház.

Már most az a kérdés bukkan fel a mi számunkra: vajjon nem lehetséges-e az, hogy egy szép napon, az újabb kutatások eredményei nyomán, az

egyháznak esetleg meg kell szűkítenie, vagy éppen ki kell tágítania a kánont? Vajon a reformáció anyagi elvének, a sola gratia, solus Christus elvnek érvényesítése nem előbb-utóbb ezzel a konzekvenciával jár-e?

Ha erre a kérdésre helyesen akarunk felelni, akkor mindenekelőtt arra kell ügyelni, hogy a sola gratia nem elv, amiből filozófiai szükségszerűséggel folynának a következmények, hanem a *iustificatio impii*, az *igehirdetés folyamatában bekövetkező esemény*. Ezért a reformáció egyházában elképzelhetetlen a textusnélküli prédikáció, mint ahogyan az a római egyházban gyakorlat is. A kérdést bonyolítja továbbá az is, hogy már magában az Újszövetségben sem lehet olyan egyszerűen megkülönböztetni Krisztus igéjét az egyház hangjától. Az a történeti jelenség, amit *ókatolicizmusnak* nevezünk, már az újszövetségi iratokban is felbukkan, mivel az ókat. egyház kialakulásának folyamata már a kánon lezárása előtt megindult. Ezt tanúsítja az, hogy a sola gratia elve már magában az Újszövetségben is át van törve. Éppen ebben a kérdésben vannak éles ellentétek egyes újszövetségi iratok között. Ezt a történeti valóságot nem lehet harmonizáló kísérletekkel elkenőzni, hanem tudomásul kell venni és teológiai fáradozásokban ezt a vitát tovább kell folytatni és minden egyes esetben meg kell vizsgálni azt is, hogy a konkrét-egyszeri bizonyásgtevés mennyiben általános érvényű itt és most a mi számunkra.

Az exegétának ezenkívül szemmel kell tartani a saját történeti helyzetét is. Ez magától is arra indíthatja majd, hogy az Írás némely bizonyásgtevését előtérbe tolja, másokat viszont háttérben hagyjon. Így cselekedett Luther, amikor a pápás egyházzal való polémia konkrét történeti helyzetében a Római levelet és Jakab levelét olyan ellentétesen értékelte. Csak arról nem szabad teológiai munkánk közben sohasem megfeledkeznünk, hogy az egyház egységét és kontinuitását térben és időben mindenképpen meg kell őriznünk. Amely egyház nem akarja vállalni a teljes Írást a maga sokféleségében, az a legjobb úton van ahhoz, hogy *szeptává* váljék. Tehát legfeljebb arról lehet szó, hogy *esetenként máshova esik számunkra a hangsúly az egész kánonon belül*.

Ezek a megfontolások eligazíthatnak bennünket a mostanában oly sokat vitatott hermeneutikai kérdésben is. Láttuk, hogy nincsen minden időkre érvényes mértékünk a kánon kánonának megállapítására, hanem mindig újra azon kell fáradoznunk, hogy Krisztus szavát az Írásban igazán meghalljuk és így nyerjük mértéket a kánon helyes megértéséhez. Meg kell tehát őriznünk az Írásnak azt a szabadságát, hogy önmagát magyarázza. Ez persze nem zárja azt ki, hogy a lehető legjobb hermeneutikai módszer kidolgozásán fáradozzunk. Csak arra kell ügyelnünk, hogy ne akarjuk valamely csalhatatlannak látszó módszerrel Krisztus igéjét foglyul ejteni, hanem inkább engedjük, hogy az Írás számunkra már világos helyei magyarázzák a még homályosakat. Éppen ebben van segítségünk az egyház a kánonnal: azzal, hogy lehetővé és kötelezővé teszi az egyes íráshelyek megértését az Írás *egészenek* összefüggésében.

A kánonnak nincsen is egyéb megindokolása, mint a Szentírás saját evidenciája az igehirdetés eseményében. Az *Írás tehát maga ad tekintélyt önmagának azzal, hogy prédikáltatja magát*. Ha az egyház ezt a tekintélyt még a maga részéről is meg akarná erősíteni, ezzel legfeljebb csak meggyengíti azt. A teológus pedig tudományos feladatának teljesítése közben megállapíthatja, hogy mindig *több a világos hely az Írásban, mint a homályos* és hogy éppen ez tartja meg az egyház életét és hitét. Ezt azonban persze nem indokolhatjuk meg teológiailag, legfeljebb bizonyásgot tehetünk róla, mint az evangélium hirdetői és a gyülekezet tagjai.

G.